

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA REGIONÁLNÍ A ENVIRONMENTÁLNÍ EKONOMIKY

Zhodnocení investičních projektů města Ostravy v letech 2007 - 2013

Evaluation of Investment Projects of the City of Ostrava since 2007 to 2013

Student:	Bc. Silvie Krpcová
Vedoucí diplomové práce:	Ing. Jan Malinovský, Ph.D.

Ostrava 2015

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra regionální a environmentální ekonomiky

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Silvie Krpcová**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6202T040 Regionální rozvoj**
Téma: **Zhodnocení investičních projektů města Ostravy v letech 2007 - 2013**
Evaluation of Investment Projects of the City of Ostrava since 2007 to 2013

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Východiska pro rozvoj měst
 3. Analýza projektů statutárního města Ostravy v letech 2007 - 2013
 4. Naplnění plánu rozvoje města Ostravy investičními projekty v letech 2007 - 2013
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

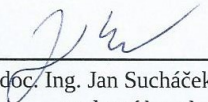
MALINOVSKÝ, Jan a Jan SUCHÁČEK. *Velký anglicko-český slovník regionálního rozvoje a regionální politiky Evropské unie*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2006. 1000 s. ISBN 80-248-1117-0.
MAREK, Dan a Tomáš KANTOR. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2009. 215 s. ISBN 978-80-87029-56-5.
WOKOUN, R., J. MALINOVSKÝ, M. DAMBORSKÝ, J. BLAŽEK et al. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-807-2016-990.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

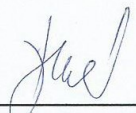
Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jan Malinovský, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 25.04.2015

doc. Ing. Jan Sucháček, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně. V seznamu literatury jsem uvedla veškeré zdroje a přílohy, které byly pro tuto práci použity.

V Ostravě dne 25. dubna 2015

.....
Bc. Silvie Krpcová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala mému vedoucímu Ing. Janu Malinovskému, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce. Rovněž bych ráda poděkovala panu Ing. Igoru Ivanovi, Ph.D. za pomoc se zpracováním mapových výstupů této diplomové práce. Díky patří také Odboru ekonomického rozvoje Magistrátu města Ostravy za poskytnutá data.

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Východiska pro rozvoj měst.....	6
2.1	Role a význam měst v regionálním rozvoji.....	6
2.1.1	Význam urbanizace v regionálním rozvoji.....	6
2.1.2	Vymezení pojmů – město, obec a sídlo.....	12
2.1.3	Vybrané charakteristiky měst v ČR.....	16
2.1.4	Charakteristika statutárního města Ostravy.....	21
2.2	Regionální politika a rozvoj města.....	26
2.2.1	Programování v kontextu regionálního řízení.....	27
2.2.2	Projektování a projekty podporující regionální rozvoj.....	32
2.2.3	Projekty jako nástroj realizace záměrů municipálního rozvoje.....	33
2.2.4	Uskutečňování veřejných projektů.....	34
3	Analýza projektů statutárního města Ostravy v letech 2007 - 2013.....	37
3.1	Metodika.....	37
3.2	Projekty statutárního města Ostravy.....	38
3.3	Analýza investičních projektů statutárního města Ostravy.....	39
3.3.1	Analýza investičních projektů podle stavu realizace.....	40
3.3.2	Analýza investičních projektů podle zaměření.....	42
3.3.3	Analýza investičních projektů podle finanční náročnosti.....	44
3.3.4	Analýza investičních projektů podle externích finančních zdrojů.....	46
3.3.5	Analýza investičních projektů podle nositelů.....	48
3.4	Celkové zhodnocení.....	50
4	Naplnění plánu rozvoje města Ostravy investičními projekty v letech 2007 – 2013.....	52
4.1	Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013, 2009 – 2015.....	52
4.1.1	Zhodnocení podle vytyčených priorit ze Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013, 2009 - 2015.....	53
5	Závěr.....	54
	Seznam použité literatury.....	57
	Seznam zkratk.....	64
	Seznam tabulek, obrázků a grafů.....	66
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Města se stávají v současné době velmi důležitým předmětem zájmů v rozvoji států a regionů. Obce i města jsou základem státu a jejich posláním je pečovat o všestranný rozvoj. Ostrava, dříve "černé srdce" České republiky, patří mezi nejvýznamnější centra rozvoje naší země.

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení investičních projektů města Ostravy v letech 2007 – 2013. K jejich zhodnocení bylo využito několika metod. Prvotně byl proveden sekundární sběr dat o investičních i neinvestičních projektech Ostravy. Tyto údaje byly poskytnuty pro tuto diplomovou práci Magistrátem města Ostravy, konkrétně Odborem ekonomického rozvoje.

Pro samotné zhodnocení těchto projektů byly zvoleny současně dvě kartografické metody – metoda kartogramu a metoda kartodiagramu. Mezi použité metody zkoumání se řadí i metoda komparace.

V úvodní části diplomové práce budou blíže objasněny základní pojmy regionálního rozvoje – region a rozvoj, týkající se problematiky rozvoje měst. Přičemž pozornost je také věnována procesu urbanizace. Dále se práce zaměřuje na vymezení pojmů město, obec a sídlo, na což navazuje charakteristika měst v České republice. Detailněji je pak rozpracována charakteristika statutárního města Ostravy.

Další část práce se soustřeďuje na regionální politiku a rozvoj města. Věnuje se principu programování v kontextu regionálního řízení. Je zde rozebrán pojem projektování. Za jeho základní východisko je považován výsledek procesu strategického plánování, a to strategický plán města a jeho implementace. Hovoří rovněž o veřejných projektech a jejich členění. Následně se věnuje rozsáhlému procesu jejich uskutečňování.

V následující části se diplomová práce nevěnuje celému procesu uskutečňování veřejných projektů, ale pouze jeho předprojektové a projektové fázi. Bude pojednávat o veřejných projektech statutárního města Ostravy spolufinancovaných z externích zdrojů v programovém období 2007 – 2013. Zaměří se na analýzu investičních projektů a bude je hodnotit podle pěti vybraných kritérií. V závěru této části práce je provedeno celkové zhodnocení zejména investičních projektů, ale zmiňuje i údaje o neinvestičních projektech statutárního města Ostravy ve sledovaném období.

Závěrečná kapitola pojednává o plnění Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013 a jeho aktualizované verzi na léta 2009 – 2015 investičními projekty prostřednictvím vyhodnocení naplňování strategických priorit.

2 Východiska pro rozvoj měst

V prostorové struktuře se často pracuje se dvěma typy územních celků: městem a venkovem. V teorii se toto členění objevuje např. jako centrum – periferie. Oba tyto dva základní typy území se od sebe liší vnitřními / sobě vlastními ekonomickými a sociálními strukturami, funkcemi, které plní i pro větší územní celky (jako region a stát).

2.1 Role a význam měst v regionálním rozvoji

Města se stávají v současné době velmi důležitým předmětem zájmů v rozvoji států a regionů. Města i v hluboké historii byla vždy zdrojem poznatků a iniciativ, které se přenášely do širšího území (regionu). Dnes je rozvoj států a regionů ještě více postaven na koncentraci inovačních a kreativních schopností měst. Centra excelence a centra rozvoje tak tvoří jednu z hlavních konkurenčních výhod daných regionů a zároveň plní jednu z významných rolí při regionálním rozvoji. Přispívají ke koncentraci celé řady vědních oborů a tedy i celé řady specialistů různých odvětví v daných regionech. Mezi nejvýznamnější centra rozvoje České republiky patří také statutární město Ostrava. Tomuto centru rozvoje Moravskoslezského kraje se bude věnovat tato diplomová práce.

Následující kapitoly jsou zaměřeny na definování základních pojmů souvisejících s touto problematikou.

2.1.1 Význam urbanizace v regionálním rozvoji

V této kapitole jsou představeny dva základní pojmy regionálního rozvoje – region a rozvoj. Oba pojmy jsou definovány a blíže specifikovány. Pozornost je věnována zejména procesu urbanizace a jeho významu v regionálním rozvoji.

Region

Původ pojmu region vychází z latinského výrazu "regio", "regionis". Původně měly tyto výrazy dva významy:

- » vyjadřovaly směr pohybu (lineárního, přímého), nebo
- » charakterizovaly území určité velikosti, jež je vymezeno hranicí a vyznačuje se různorodými oblastmi činností.

Územní význam v používání převládl a vžilo se užívání pojmu "region" jako zastřešujícího výrazu pro celou řadu pojmů vymežujících území. Pojetí regionu lze vnímat jako přirozené rozdělení povrchu země na základě jeho vlastností, nebo jako umělé rozdělení administrativně správními hranicemi vytvořenými člověkem.

Všeobecně akceptovaná definice regionu není dosud formulována. Podle české geografické školy lze region definovat jako část geografické (územní) sféry s komplexem přírodních, socioekonomických prvků a procesů, které mají specifické rozmístění, uspořádání, míru integrace a vlastní prostorovou strukturu s vnitřní zákonitou podobností. Tímto se region liší od jiných geografických sfér (regionů) (Malinovský, Sucháček, 2006).

Další definice pojmu region se soustřeďují buď na společné znaky, nebo na vazby v regionu:

- » „území vymezené na základě společných znaků (hospodářských, dopravních, kulturních, ekologických apod.) charakterizující relativně uzavřený celek, odlišující se od okolí specifickými funkcemi a rolemi;
- » územní celek, jehož velikost je dána rozsahem vzájemné provázanosti z pohledu jednotlivých hledisek (hospodářského, sociálního, kulturního aj.)“ (Malinovský, Sucháček, 2006, s. 643).

Zajímavé vymezení pro území regionu nabízí G. Maier a F. Tödtling. Ti vycházejí z toho, že existují dva typy územních celků, které nejsou regionem: prvním typem území je území státu a druhým typem je území obce, co by základní územní jednotky v každém státě. V pojetí G. Maiera a F. Tödtlinga se pak setkáváme s třemi typy regionu: subnacionálním, supranacionálním nebo transnacionálním (Maier, Tödtling, 1998).

Jedním z charakteristických procesů většiny regionů, měst i obcí v ČR je proces urbanizace¹, který ovlivnil pestrost demografické a sociální struktury. Poznání důsledků procesu urbanizace v regionech napomáhá odhalit směry jejich budoucího vývoje. K dalším významným faktorům, ovlivňujícím sociální i kulturní rozvoj obcí a regionů, patří vztah městských a venkovských sídel i jejich velikostní struktura (Kadeřábková, Peková, 2012).

Model etapového rozvoje města se na rozdíl od modelu centrálních míst (měst) zabývá i dynamickými souvislostmi. Je zaměřen na prostorovou strukturu města a jeho nejbližšího okolí a zahrnuje čtyři vývojové etapy: urbanizaci, suburbanizaci, desurbanizaci a reurbanizaci či úpadek (Malinovský, 2005).

- » Urbanizační etapa se vyznačuje zvyšováním počtu obyvatel ve městech na úkor venkovského osídlení. Počátek urbanizační etapy je spojován s obdobím, kdy hlavní hospodářskou činností lidské společnosti přestávalo být zemědělství a stával se jí průmysl. Rozvoj průmyslu ve městech přispíval k migraci obyvatelstva z venkovských oblastí do měst.

¹ Urbanizace je proces koncentrace obyvatelstva do měst.

V této etapě se města potýkají se zhoršováním životního prostředí, dopravní přetížeností, sociálně-patologickými jevy, rovněž s nedostatečným vybavením území bytovým fondem a sociální segregací.

- » Suburbanizační etapa se projevuje jako tzv. dekoncentrace obyvatel, což představuje přechod od bodové koncentrace obyvatelstva do měst k plošné koncentraci. Jde o plošné rozložení jednotlivých funkcí města mezi město a ostatní sídelní jednotky. Město zde plní úlohu jádra aglomerace a ostatní sídelní jednotky, nacházející se v relativní blízkosti, jsou součástí této aglomerace. Roste počet rezidenčních, komerčních zón i průmyslu v okrajových částech měst. S tím souvisí větší rozpínání měst do venkovské krajiny. V této etapě obyvatelé inklinují k bydlení v rodinných domech v oblastech s vyšší kvalitou životního prostředí, to způsobuje vylidňování centrálních částí měst. Dochází tak k oddělení místa bydliště a pracoviště, což má vliv na růst dojížděky za zaměstnáním do centra města, kde se rozvíjí zejména terciární sektor – služby. Klíčovou úlohu zde sehrává rozvoj především individuální dopravy, která je předpokladem pro realizaci veškerých vazeb mezi jádrem a periferií (Kadeřábková, Khendriche Trhlínová, 2008).
- » V desurbanizační etapě dochází k pokračujícímu úpadku centra – jeho městských zařízení i infrastruktury. Potýká se také s odlivem obyvatel s vysokými příjmy a nezaměstnaností, dochází ke zdražování poskytovaných služeb. Vnější část městského regionu postupně ztrácí své původní výhody a začíná mít charakter aglomerace avšak bez aglomeračních výhod. Konkurencí se nově stávají malá i středně velká města v širším okolí. Ta nabízejí aglomerační výhody, nižší náklady na život a rychlé dopravní spojení.
- » Po desurbanizační etapě mohou nastat dvě varianty, jakým směrem se města budou vyvíjet. Buďto se města zregenerují, revitalizují své funkce a získají tak novou atraktivitu, nebo budou dále upadat. Hypotéza zregenerování města se označuje jako reurbanizační etapa, kterou lze charakterizovat jako proces zvyšování působnosti města, a probíhá pouze v podobě přeskupování obyvatel mezi městy. Do městských center migrují především obyvatelé se specifickými preferencemi. Kdežto pokračující úpadek centra města je označován jako úpadek. Ten městu hrozí za předpokladu neúspěšného nalákání investorů, snižování počtu nabízených pracovních příležitostí a pokračujícího vylidňování města. Ve většině případů úpadku měst se nejedná o úpadek města jako celku, ale pouze o úpadek jeho městských čtvrtí.

Problémem modelu je rozlišení jádra a vnějšího okolí, jinak řečeno rozlišení centra a periferie. Funkční městský region má vnitřní část – centrum a vnější část – periferii. Centrum je hustě osídlená část města s podstatnými sociálně hospodářskými transakcemi. Kdežto za periferii jsou považovány ty oblasti okolo města, jež jsou ekonomicky úzce spojené s centrem a zároveň jsou administrativně nezávislé na jednotce centra. Dalšími oblastmi mimo tento systém jsou venkovská zázemí (Malinovský, 2005).

Míru urbanizace lze číselně vyjádřit, a to jako podíl obyvatelstva žijícího ve městech oproti celkovému počtu obyvatelstva země. Rozeznáváme tři stupně urbanizace:

- » základní – podíl obyvatelstva žijícího v sídelních jednotkách nad 5 000 obyvatel na celkový počet obyvatel,
- » střední – podíl obyvatelstva žijícího v sídelních jednotkách nad 20 000 obyvatel na celkový počet obyvatel,
- » velkoměstský – podíl obyvatelstva žijícího v sídelních jednotkách nad 100 000 obyvatel na celkový počet obyvatel (Kadeřábková, Khendriche Trhlínová, 2008).

Koncentrace obyvatelstva, ale také ekonomických aktivit, je typická pro města. Projekt Urban Audit EU, který vedle toho, že poskytuje hodnocení kvality života v evropských městech, vymezuje (k usnadnění analýzy měst) prostorové úrovně města, u kterých jsou většinou různé úrovně interakcí mezi městem a jeho okolím. Tyto prostorové úrovně měst jsou vymezeny konkrétně pro jednotlivá města.

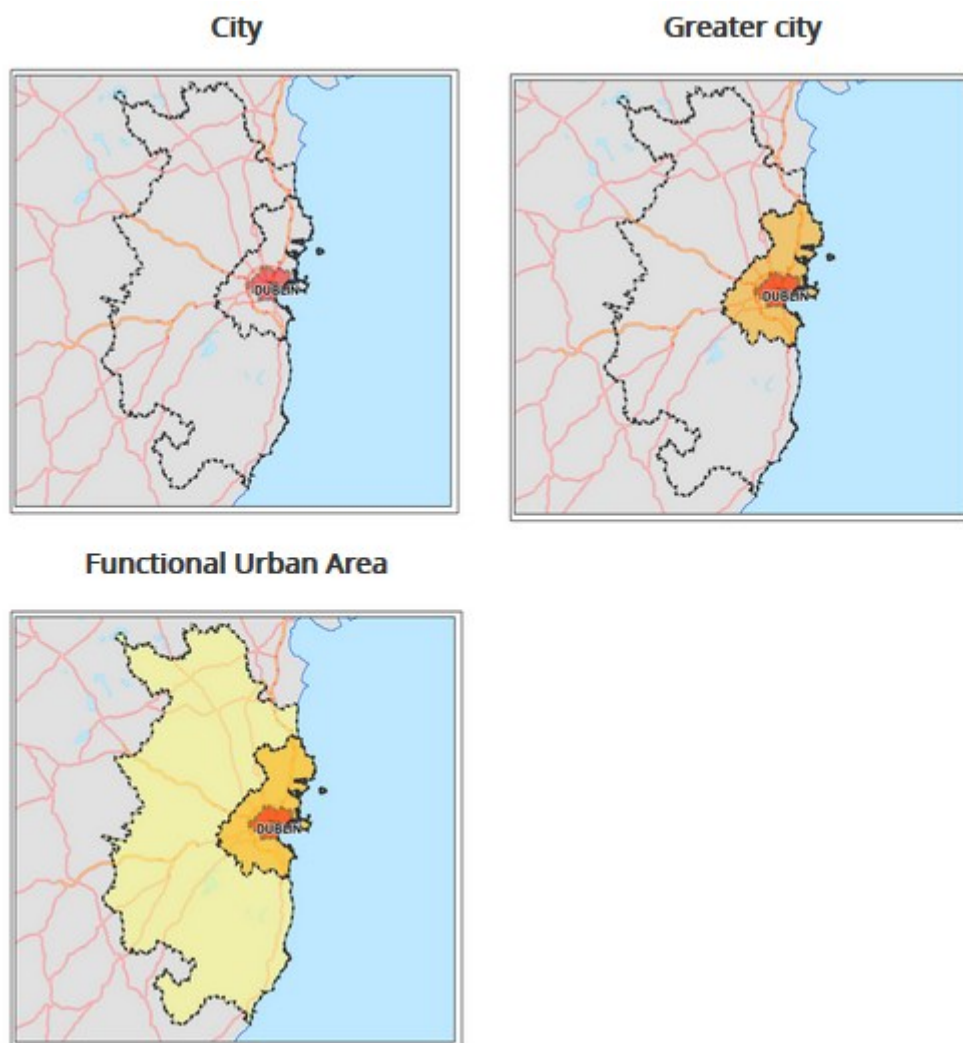
Projekt Urban Audit EU stanovuje pro populačně velké město Londýn čtyři prostorové úrovně. Většina dat je shromažďována na základní úrovni města, tedy jádrové město (*core city*), které je stanoveno v jeho administrativní, anebo politické hranici. Kromě toho je zde úroveň nazvaná jako větší městská zóna (*LUZ, larger urban zone*), je aproximací funkční městské oblasti přesahující jádro města. Město jako okres, tedy sub-město okres (*SCD, sub-city districts*) je rozdělení města v souladu s kritérii obyvatel. Nakonec databáze Urban Audit pracuje s tzv. "jádrom" města (*kernel city*), které je vytvořeno pro některá hlavní města, kde koncept "jádrové město" nepřináší hodnotná srovnávání těchto prostorových jednotek.

V případě populačně menšího města Dublinu, které je podobnější Ostravě nežli Londýn, stanovuje Urban Audit tři prostorové úrovně, jimiž jsou:

- » *City* – centrum města, ve kterém žije nejméně 50 tisíc obyvatel.
- » *Greater city* – větší část města, je aproximací centra města táhnoucí se daleko za jeho administrativními hranicemi.
- » *Functional urban area* – dříve známa pod názvem *larger urban zone* se skládá z města a jeho spádových oblastí (Eurostat, 2014).

Grafické znázornění těchto městských úrovní podle Urban Auditu ukazuje následující obrázek /viz. Obr. 2.1/.

Obr. 2.1: Prostorové úrovně města podle Urban Auditu na příkladu Dublinu

Zdroj: Eurostat (2014).

Rozvoj

Interpretace pojmu rozvoj může být rozdílná. Dříve se tento pojem ztotožňoval s pojmem hospodářský růst, což bylo zapříčiněno propojením hlavních hospodářských indikátorů se systémy ekonomických teorií. Tyto indikátory jsou však nedostatečnými ukazateli rozvoje, jelikož se do nich nezapočítávají některé podstatné výkony, a jsou rozdílné v různých regionech, což může způsobovat zkreslení zjištěných hodnot. Přesto jsou ukazatele národohospodářských bilancí významnými ukazateli rozvoje. Jedná se například o HDP či příjem na obyvatele aj.

Hospodářský růst nelze ztotožňovat s rozvojem, jelikož rozvoji je v dnešní době přisuzován širší rozměr. Obsahuje totiž i další neekonomické charakteristiky, kupříkladu sociální, ekologické, politické či kulturní.

Mezi hlavní prvky, které by měl rozvoj zahrnovat, patří: růst, práce, rovnost / spravedlnost, nezávislost / samostatnost a participace. Maier s Tödtlingem (1998) hovoří o tzv. "magickém pětiúhelníku rozvoje":

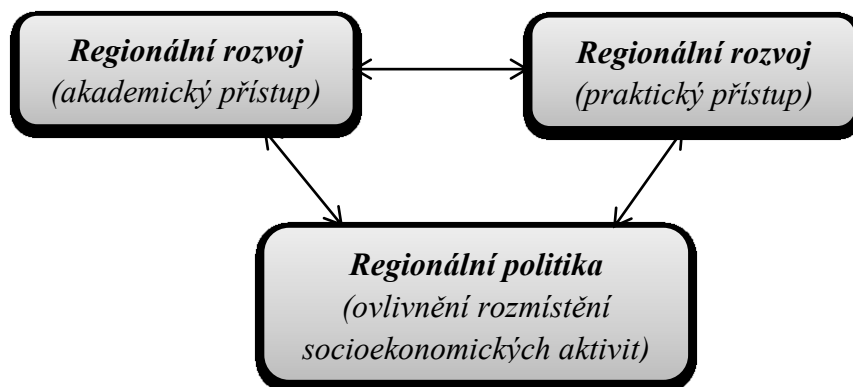
- » hospodářský růst by měl brát v potaz podmínky udržitelného rozvoje, a to uspokojovat potřeby současné generace, aniž by docházelo k ohrožování potřeb budoucích generací;
- » práce ve smyslu produktivního zaměstnání rovněž vede k rozvoji osobnosti a zvyšuje šance na sebeuplatnění;
- » rovností / spravedlností rozumíme jednak spravedlivé rozdělení důchodů, ale také rovné rozdělení jiných sociálních kategorií, jimiž jsou například přístup ke vzdělání či zdravotnickým zařízením;
- » kritérium nezávislost / samostatnost hlásá, že by jednotlivé regiony měly disponovat samostatným rozhodováním, což zdůrazňuje koncepci endogenního rozvoje, a rovněž by nemělo docházet k přikazování silnějším slabším;
- » participace značí, že rozvoj plyne pouze s pomocí zúčastněných, proto je důležité, aby lidé měli příležitost rozvoj ovlivňovat (Malinovský, Sucháček, 2006).

Regionální rozvoj můžeme definovat jako „komplex procesů, které probíhají v rámci regionu a přispívají zejména k pozitivním změnám v sociálně ekonomické situaci regionu“ (Skokan, 2003, s. 21). Nejedná se však o všeobecně ucelenou definici pojmu regionální rozvoj, ta dosud není stanovena. Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský, Ivan (2013) tvrdí, že cílem regionálního rozvoje je vyvážený, harmonický a udržitelný rozvoj regionů, vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. Wokoun (2008) uvádí, že lze tento pojem chápat ve dvou základních přístupech, a to akademickém a praktickém:

- » Akademický přístup vnímá regionální rozvoj jako soubor především ekonomických, geografických a sociologických nauk, které řeší jevy, procesy a vztahy systematicky vymezeného území, jež jsou ovlivňovány přírodně-geografickými, sociálními a ekonomickými podmínkami v daném regionu.
- » Praktický přístup chápe pod pojmem regionální rozvoj vyšší využívání a zvyšování potenciálu daného systematicky vymezeného území, vytvářeném v důsledku prostorové optimalizace socioekonomických aktivit a využití přírodních zdrojů.

Toto vymezení regionálního rozvoje je zpravidla využíváno institucemi různého typu. Zejména se jedná o krajské, městské a obecní úřady či soukromé společnosti.

Obr. 2.2: Dvojí chápání regionálního rozvoje a regionální politika

Zdroj: Wokoun (2008). Vlastní zpracování.

Oba přístupy regionálního rozvoje, znázorněné na Obr. 2.2, a z nich vyplývající reálné aktivity jsou na sobě závislé. Zároveň jsou však do určité míry nezávislé, a to především v krátkém a středně dlouhém období.

Akademický přístup zpravidla vytváří pro regionální politiku poznatkovou základnu, jenž je následně využívána pro praktické pojetí regionálního rozvoje. Zejména se jedná o charakteristiku regionů včetně jejich rozvojových potenciálů a následné hledání nástrojů regionální politiky, vedoucích k efektivnějšímu rozložení socioekonomických aktivit, a to za účelem podpory reálného regionálního rozvoje.

Regionální politika pak ovlivňuje reálný regionální rozvoj a ten zpětně působí na regionální politiku. Ta pomocí socioekonomických nástrojů ovlivňuje rozmístění hlavních socioekonomických aktivit za účelem harmonického rozvoje regionů (Wokoun, 2008).

2.1.2 Vymezení pojmů – město, obec a sídlo

V kapitole 2.1.1 je v podstatě řečeno, že region je územní celek, který může vzniknout sloučením dvou nebo více základních územních jednotek, tedy obcí nebo měst. Ve smyslu právní úpravy obec představuje základní územně správní celek a zároveň základní samosprávné společenství občanů, žijících na určitém území. K jejím charakteristickým znakům řadíme:

- » vlastní území, občany obce, samostatnou působnost,
- » péči o všestranný rozvoj území či hospodaření dle vlastního rozpočtu spolu s vystupováním v právních vztazích vlastním jménem.

Mezi základní funkce obce patří funkce:

- » obytná, infrastrukturní a sociální,
- » výrobně ekonomická a administrativní,
- » politická a kulturní,
- » aj., kupříkladu funkce výzkumná, vzdělávací, rekreační.

Město, jakožto vyšší územně správní úroveň obce, má významnější funkce.

K nejvýznamnějším z nich patří funkce:

- » správní, obchodní,
- » kulturní, vzdělávací,
- » průmyslová, obslužná a dopravní.

Města se dle koncentrace a rozsahu těchto funkcí dělí na polyfunkční a monofunkční.

U polyfunkčních měst jsou jejich funkce stejně rozvinuté, kdežto u monofunkčních měst výrazně dominuje některá z funkcí, podle které rozlišujeme města průmyslová, kulturní, univerzitní, lázeňská, rekreační apod. (Kadeřábková, Khendriche Trhlínová, 2008).

Obce nejsou závislé výhradně na těchto funkcích. Malé obce mohou být závislé jen na zlomku z nich, oproti tomu větší územní celky kombinují různé funkce. Diference v rozsahu jednotlivých funkcí ovlivňuje socioekonomické a politické postavení obcí. Rozdíl ve velikosti a významu jednotlivých obcí určuje jejich zařazení do klasifikace sídel. Hlavními dvěma typy sídel jsou sídla venkovská a městská. Ta vytvářejí pro potřeby veřejné správy obce, přičemž obec může zahrnovat jedno nebo více sídel. Jejich rozdílnost spočívá zejména v rozsahu funkcí, jimiž disponují, a ve významu v socioekonomické struktuře společnosti. Venkovská sídla jsou i nadále spojována s možností zabezpečení pouze základních potřeb, kdežto městská sídla nabízejí větší rozsah specializovaných služeb. Tato nabídka služeb se liší mezi jednotlivými městskými kategoriemi, tj. mezi malými městy, regionálními centry a hlavními městy. Dle metodiky Českého statistického úřadu je hlavním kritériem pro rozlišení sídel na venkovská nebo městská statut obcí. Přičemž do skupiny venkovských sídel náleží také obce s počtem obyvatel nepřesahujícím dva tisíce (Kadeřábková, Peková, 2012).

Venkovská sídla

Venkovská sídla, vyznačující se malým počtem obyvatel, nízkou hustotou zalidnění a specifickou zástavbou území, jsou historicky starší. Obec, jakožto nejnižší územně správní úroveň řízení, bývá nejčastěji vnímána právě jako venkovské sídlo. Jako taková je rovněž typická svou sektorovou strukturou hospodářství. Primární sektor zde má výraznější zastoupení a mnohdy je nedostatečně zastoupen terciér.

Díky produkci zemědělských potravin jsou venkovská sídla v zázemí měst důležitá pro města, zejména pak v rozvojových zemích. Ovšem i v naší republice díky oblibě farmářských trhů plní důležitou úlohu. Především však venkovská sídla v zázemí měst plní funkci rekreační pro obyvatele měst a mnohdy slouží i k trvalému či přechodnému bydlení.

Venkovská sídla lze rozdělit do následujících skupin:

- » Venkovská sídla nacházející se v geografické blízkosti, tj. ve fyzické blízkosti, vysoce urbanizovaných oblastí – jejich rozvojové možnosti a napojení na městská sídla jsou značně ovlivněny rozsahem dopravní obslužnosti v daném území a rovněž fyzickou vzdáleností mezi městskými a venkovskými sídly.
- » Venkovská sídla využívaná pro cestovní ruch – jsou díky svému zachovalému přírodnímu i kulturnímu dědictví atraktivní pro volnočasové aktivity. Využívání těchto venkovských sídel pro rozvojové aktivity vázané na rekreaci a cestovní ruch je podmíněno dobrou dopravní dostupností, dostatečnou vybaveností ubytovacími i stravovacími zařízeními.
- » Venkovská sídla s převažujícím primárním sektorem – tedy zemědělstvím, do kterých mohou spadat jak oblasti s vysoce produktivním primárním sektorem, tak i oblasti s méně produktivním primárním sektorem, které nenabízí pracovní příležitosti.
- » Obtížně dostupná venkovská sídla – se nacházejí v přírodně a geograficky izolovaných oblastech, převážně podhorských a horských. Mnohá z nich se potýkají s emigrací obyvatel a vylidňováním.

Rozsah a charakter území nám rozdělují lokalitu na venkovský prostor, venkovský region a venkovské sídlo. Pojem "venkovský prostor" většinou označuje venkovské sídlo včetně okolní krajiny. Může také označovat celé území mimo městské plochy. Z pohledu společensky prospěšného zajišťuje tolik potřebné zázemí městům, na kterých je ovšem ekonomicky i administrativně závislé. Proto je také venkovský region nejvíce používán ve statistických srovnáních. V rámci EU je nejběžnějším kritériem srovnatelnosti podíl obyvatel žijících ve venkovských obcích vymezený jejich maximální hustotou. Venkovské sídlo, tedy vesnice, představuje sídelní jednotku ve venkovském prostoru. Její provázanost s městem, která je dána nutností dojíždění za prací, službami, či vzděláváním, je hlavním charakteristickým znakem českého venkova (Kadeřábková, Peková, 2012).

Městská sídla

Městská sídla, vyznačující se velkým seskupením obyvatel, jsou historicky mladší. Obec jako základní územně správní celek může nabývat různých úrovní. Může být prohlášena za městys, město či statutární město, a to za předpokladu splnění určitých podmínek. Výjimku tvoří hlavní město, které má zvláštní postavení.

- » Městysem dle současné právní úpravy je obec, která byla oprávněna užívat označení městys přede dnem 17. května 1954 a požádá o to předsedu Poslanecké sněmovny. Obec se stává městysem i tehdy, jestliže tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Vznik městyse může nastat také územní změnou, a to jeho rozdělením nebo jeho sloučením s jinou obcí.
- » Městem dle současné právní úpravy je obec, která má nejméně 3 000 obyvatel, jestliže tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Městem je rovněž obec, která byla městem ke dni nabytí účinnosti Zákona o obcích. Vznik města může nastat také územní změnou, a to jeho rozdělením nebo jeho sloučením s jinou obcí (Zákon o obcích č. 128/2000 Sb.).
- » Statutární město je územně členěno na městské obvody či městské části s vlastními orgány samosprávy.

Města se stávají atraktivními lokalitami, neboť se vyznačují vedle specifické zaměstnanecké a profesní struktury také různorodým využitím území, mají čtvrtě průmyslové, obchodní, obytné aj. Nabízí širší možnosti vzdělávání i výzkumu, větší možnost společenských styků a zajišťují všestrannější uspokojování potřeb službami. V tomto smyslu plní městská sídla důležitou úlohu nejen pro své obyvatele, ale také pro obyvatele žijící v jejich zázemí. Vztah vesnice k městu se v konkrétních případech může svou povahou lišit. Závisí především na výčtu možností, které dokáže město rozsahem a diverzitou svých funkcí poskytnout. Funkce měst se liší u malých a velkých měst. Městské funkce malých měst jsou v zárodku, kdežto ve větších městech jsou již plně rozvinuty. Hlavním městotvorným sektorem hospodářství je sekundární sektor. Významná je rovněž terciární sféra.

Pro objektivní zhodnocení společenských a ekonomických vazeb je nezbytné akceptovat rozdíl v termínech město versus městské prostředí. Do městského prostředí se soustřeďují veškeré výrobní, vzdělávací, kulturní i sociální aktivity. Svým rozsahem a významem funkcí zaujímá městský region ještě vyšší postavení. Představuje oblast, kterou vytváří město společně s okolními sídly.

Ta jsou provázána sítí socioekonomických, politických i kulturních vztahů. Vzájemné propojení města a přilehlých obcí můžeme také nazvat městskou aglomerací (Kadeřábková, Peková, 2012).

2.1.3 Vybrané charakteristiky měst v ČR

Sídelní struktura České republiky je specifická velkým počtem venkovských obcí a malých a středně velkých měst /viz. Tab. 2.1/. Převládající počet malých sídel na našem území s sebou přináší poměrně limitovanější rozvojový potenciál z hlediska finančních, funkčních, profesních i sociálních kapacit územní samosprávy. Z tohoto důvodu je snahou mnoha vlád v jednotlivých zemích s touto sídelní strukturou podpořit vyšší míru sdružování obcí do větších celků. V případě České republiky jsou však představitelé malých sídel k těmto tendencím v opozici (Kadeřábková, Peková, 2012). Toto tvrzení je však diskutabilní, jelikož mu neodpovídá rostoucí počet obcí zapojených do mikroregionů na našem území. V roce 2012 bylo sdruženo až 85,75 % obcí České republiky (ÚÚR, 2013).

V České republice je v současné době zaznamenáno 6 253 obcí (stav k 1. 1. 2014).

Za města lze považovat jednak všechny obce, které nesou tento statut a rovněž obce s vyšším počtem obyvatel, než představuje určitá mez.

Podle zákona o obcích je v ČR 25 statutárních měst, jimiž jsou Brno, České Budějovice, Děčín, Frýdek-Místek, Havířov, Hradec Králové, Chomutov, Jablonec nad Nisou, Jihlava, Karlovy Vary, Karviná, Kladno, Liberec, Mladá Boleslav, Most, Olomouc, Opava, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Prostějov, Přerov, Teplice, Ústí nad Labem a Zlín (Zákon o obcích č. 128/2000 Sb.).

Krajská města pak představují z funkčního hlediska centra vysoce urbanizovaných prostorů, jimiž jsou krajské aglomerace. Jsou nejvýznamnějšími póly rozvoje v České republice, kdy nejvýznamnějším z nich je Praha, která je krajským městem Středočeského kraje a zároveň hlavním městem ČR. Dalšími krajskými městy jsou:

- » Brno pro Jihomoravský kraj,
- » České Budějovice pro Jihočeský kraj,
- » Hradec Králové pro Královehradecký kraj,
- » Jihlava pro kraj Vysočinu,
- » Karlovy Vary pro Karlovarský kraj,
- » Liberec pro Liberecký kraj,
- » Olomouc pro Olomoucký kraj,
- » Ostrava pro Moravskoslezský kraj,

- » Pardubice pro Pardubický kraj,
- » Plzeň pro Plzeňský kraj,
- » Ústí nad Labem pro Ústecký kraj a
- » Zlín pro Zlínský kraj (Kašparová, Půček, 2009).

Velikostní skladba měst ČR

Z celkového počtu 6 253 obcí v České republice má pouze 9,6 % statut města. Těchto 602 měst je rozděleno do devíti velikostních kategorií podle počtu obyvatel (Kašparová, Půček, 2009):

- » 1 000 000 a více obyvatel,
- » 300 000 až 999 999 obyvatel,
- » 100 000 až 299 999 obyvatel,
- » 50 000 až 99 999 obyvatel,
- » 20 000 až 49 999 obyvatel,
- » 10 000 až 19 999 obyvatel,
- » 5 000 až 9 999 obyvatel,
- » 2 000 až 4 999 obyvatel a
- » 1 999 a méně obyvatel.

Velikostní analýza souboru měst s údaji k 1. 1. 2014 tuto skutečnost zachycuje /viz. Tab. 2.1 a Graf 2.1/.

Tab. 2.1: Velikostní skladba měst, stav k 1. 1. 2014

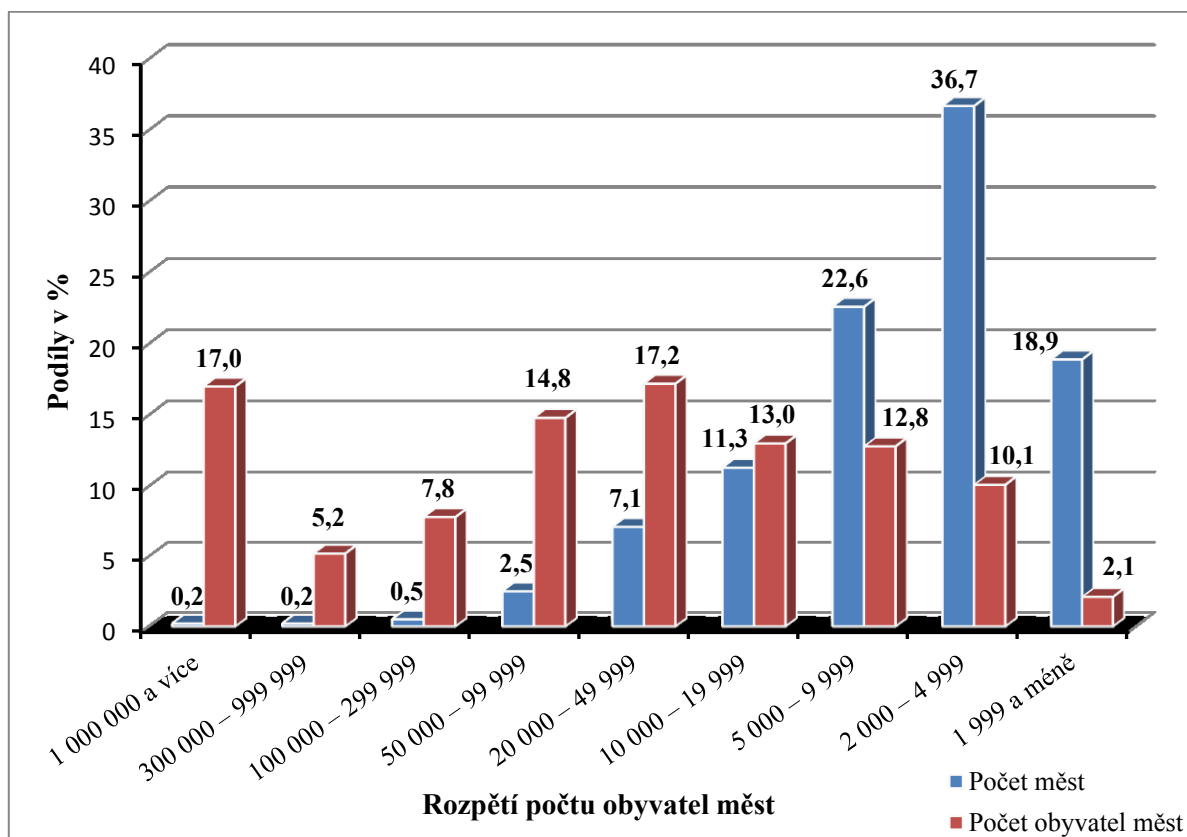
<i>Rozpětí počtu obyvatel měst</i>	<i>Počet měst</i>		<i>Počet obyvatel měst</i>	
	<i>abs.</i>	<i>podíl v %</i>	<i>abs.</i>	<i>podíl v %</i>
<i>1 000 000 a více</i>	1	0,2	1 243 201	17,0
<i>300 000 – 999 999</i>	1	0,2	377 508	5,2
<i>100 000 – 299 999</i>	3	0,5	565 988	7,8
<i>50 000 – 99 999</i>	15	2,5	1 078 391	14,8
<i>20 000 – 49 999</i>	43	7,1	1 252 935	17,2
<i>10 000 – 19 999</i>	68	11,3	950 621	13,0
<i>5 000 – 9 999</i>	136	22,6	936 360	12,8
<i>2 000 – 4 999</i>	221	36,7	740 315	10,1
<i>1 999 a méně</i>	114	18,9	149 172	2,1
ČR celkem	602	100	7 294 491	100

Zdroj: ČSÚ, Malý lexikon obcí ČR 2014. Vlastní zpracování.

Česká republika má kromě Prahy pouze jedno město s více než 300 tisíci obyvateli, kterým je Brno, a tři další města s více než 100 tisíci obyvateli, jimiž jsou Ostrava, Plzeň a Liberec. Statutární města vytyčená zákonem o obcích pak zauímají druhé až šestadvacáté pořadí v této velikostní skladbě měst a všechna mají více než 44 tisíc obyvatel.

V rámci Evropské unie se ČR počtem pěti velkoměst řadí za populačně srovnatelné země Nizozemí, Švédsko, Maďarsko a Řecko, přičemž Nizozemí má pětadvacet velkoměst, Švédsko jedenáct, Maďarsko devět a Řecko osm. Další dvě členské země, Belgie a Rakousko, zaznamenávají poměrně srovnatelnou úroveň s ČR (Kašparová, Půček, 2009).

Graf 2.1: Skladba měst podle velikostních skupin, stav k 1. 1. 2014

Zdroj: ČSÚ, Malý lexikon obcí ČR 2014. Vlastní zpracování.

V grafu 2.1 jsou zachyceny jednotlivé podíly měst a městského obyvatelstva podle jednotlivých intervalů velikostní analýzy souboru měst v České republice. Z celkem 602 měst má více než polovina (55,6 %) méně než 5 tisíc obyvatel, přičemž největší podíl tvoří města s 2 až 5 tisíci obyvateli (36,7 %). Více než tři čtvrtiny měst (78,2 %) pak nedosahují 10 tisíc obyvatel, což potvrzuje fakt, že sídelní struktura České republiky je specifická velkým počtem malých a středně velkých měst.

Ve vyjádření podílem obyvatelstva žijícího ve městech lze pozorovat, že největší podíl městského obyvatelstva (17,2 %) připadá na typická střední města s 20 až 50 tisíci obyvateli. Váha malých měst je pak přirozeně nižší, v úhrnu 25 % resp. 38 %.

Základní míra urbanizace v ČR

Český statistický úřad považuje za města taková sídla, kde žije více než 5 000 obyvatel. Tato stanovená dolní hranice počtu obyvatel odpovídá rovněž dolní hranici počtu obyvatel pro výpočet základní míry urbanizace /viz. kapitola 2.1.1/. Velikostní skupiny obcí nad 5 000 obyvatel podle krajů jsou rozepsány v příloze /viz. Příloha č. 1/.

Srovnání základní míry urbanizace podle krajů ČR v roce 2014 je zachyceno v následující tabulce a grafu /viz. Tab. 2.2, Graf 2.2/.

Tab. 2.2: Základní míra urbanizace podle krajů, stav k 1. 1. 2014

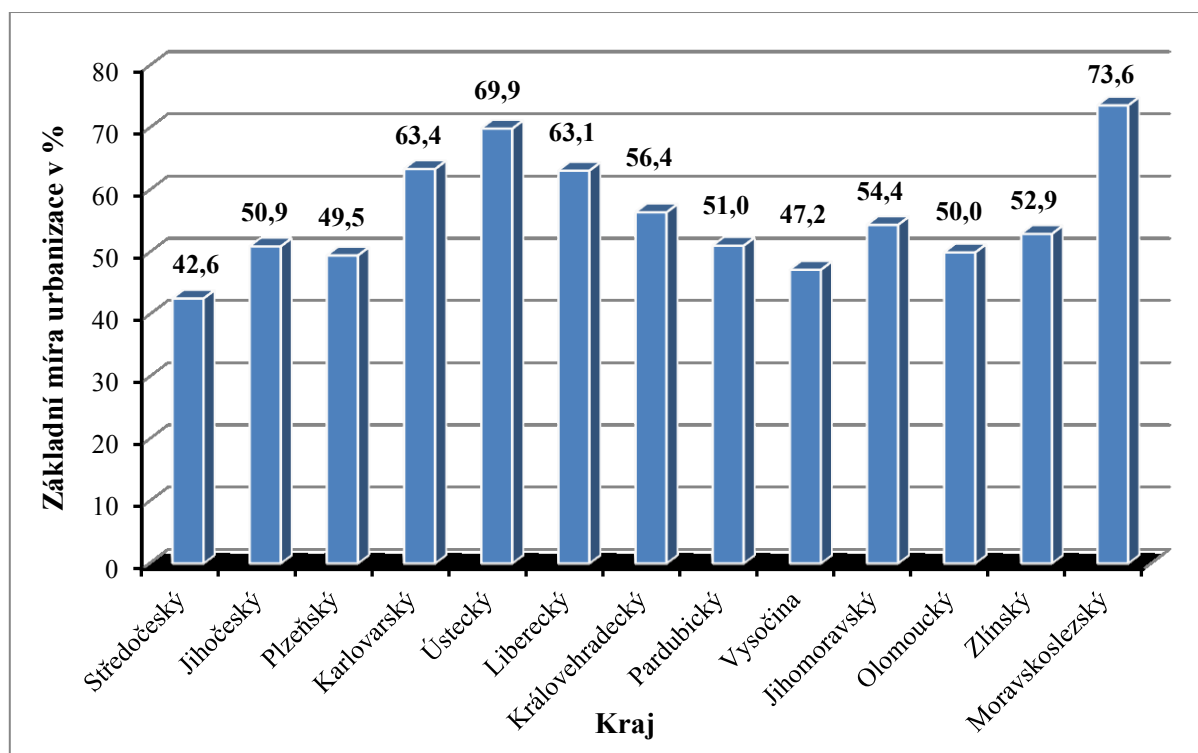
<i>Kraj</i>	<i>Počet obyvatel v tis. v kraji</i>	<i>Počet obyvatel v tis. v obcích s 5 000 obyv. a více</i>	<i>Základní míra urbanizace v %</i>
<i>Hl. m. Praha</i>	1 243,2	1 243,2	100,0
<i>Středočeský</i>	1 302,3	554,4	42,6
<i>Jihočeský</i>	636,7	324,3	50,9
<i>Plzeňský</i>	573,5	283,7	49,5
<i>Karlovarský</i>	300,3	190,3	63,4
<i>Ústecký</i>	825,1	576,5	69,9
<i>Liberecký</i>	438,6	276,8	63,1
<i>Královehradecký</i>	551,9	311,3	56,4
<i>Pardubický</i>	516,0	263,4	51,0
<i>Vysočina</i>	510,2	240,7	47,2
<i>Jihomoravský</i>	1 170,1	636,5	54,4
<i>Olomoucký</i>	636,4	318,0	50,0
<i>Zlínský</i>	586,3	310,4	52,9
<i>Moravskoslezský</i>	1 221,8	899,2	73,6
<i>Úhrn ČR</i>	10 512,4	6 428,7	61,2

Zdroj: ČSÚ, Malý lexikon obcí ČR 2014. Vlastní zpracování.

Z tabulky je zřetelné, že v roce 2014 základní míra urbanizace dosáhla v ČR 61,2 %.

Základní míra urbanizace jednotlivých krajů ČR je přehledněji znázorněna v následujícím grafu /viz. Graf 2.2/.

Graf 2.2: Základní míra urbanizace podle krajů bez hlavního města Prahy, stav k 1. 1. 2014

Zdroj: ČSÚ, Malý lexikon obcí ČR 2014. Vlastní zpracování.

V grafu 2.2 můžeme pozorovat, že u všech krajů ČR základní míra urbanizace dosáhla v roce 2014 hodnot nad 40 %. U většiny z nich se základní míra urbanizace pohybuje v rozmezí 42 – 57 %. Nejvyšší hodnoty tohoto stupně urbanizace v roce 2014 dosáhl Moravskoslezský kraj, a to 73,6 %. Druhou nejvyšší hodnotu vykazuje v tomto roce Ústecký kraj s 69,9 %. Oproti tomu nejnižší hodnotu zaznamenal Středočeský kraj, a to 42,6 %, tedy hodnotu o 31 p. b. nižší ve srovnání se zmíněným Moravskoslezským krajem.

Města Moravskoslezského kraje

Na území Moravskoslezského kraje se vyskytuje 4,8 % obcí České republiky. Z těchto 300 obcí má statut města 37 obcí a statut statutárního města 5 obcí, jimiž jsou Frýdek-Místek, Havířov, Karviná, Opava a Ostrava. Region se vyznačuje vysokou koncentrací měst kolem Ostravy, která spolu s ní vytváří užší jádro ostravské aglomerace. Celá ostravská aglomerace se podle Socioekonomického atlasu Moravskoslezského kraje (2012) rozprostírá na 40 % území kraje a byla rozdělena na užší a širší jádro. Užší jádro ostravské aglomerace tvoří sedm měst: Bohumín, Frýdek-Místek, Havířov, Hlučín, Karviná, Orlová a Ostrava. Diplomová práce je zaměřena právě na jedno z těchto měst, a to na statutární město Ostravu.

2.1.4 Charakteristika statutárního města Ostravy

Jak bylo zmíněno výše, statutární město Ostrava je jedním z pětadvaceti statutárních měst České republiky. Toto významné centrum vzdělání, kultury, výzkumu a vývoje se nachází v Moravskoslezském kraji, jenž je zároveň regionem soudržnosti Moravskoslezsko, kde působí rovněž jako krajské město. Tento pól rozvoje strukturálně postiženého regionu je třetím nejlidnatějším a třetím nejrozsáhlejším městem České republiky.

Geografická poloha města je významným faktorem rozvoje území. Z tohoto pohledu má Ostrava méně výhodnou polohu v rámci ČR, jelikož se nachází v její severovýchodní části a existuje značná vzdálenost mezi ní a ostatními centry (Brnem, Prahou) naší republiky. Příznivěji lze vnímat polohu města díky blízkosti hranic s Polskem a Slovenskem.

Celé území SMO se rozprostírá na 214 km² a je rozčleněno do třiatvaceti městských obvodů: „Hošťálkovice, Hrabová, Krásné Pole, Lhotka, Mariánské Hory a Hulváky, Martinov, Michálkovice, Moravská Ostrava a Přívoz, Nová Bělá, Nová Ves, Ostrava – Jih, Petřkovice, Plesná, Polanka nad Odrou, Poruba, Proskovice, Pustkovec, Radvanice a Bartovice, Slezská Ostrava, Stará Bělá, Svinov, Třebovice a Vítkovice“ (Statutární město Ostrava, 2013), jejichž geografické rozmístění ukazuje následující obrázek /viz. Obr. 2.3/. Nejrozsáhlejším městským obvodem je Slezská Ostrava, oproti tomu nejmenším je Pustkovec. Nejlidnatějšími obvody Ostravy jsou Ostrava – Jih, Poruba a Moravská Ostrava a Přívoz, zatímco nejméně obyvatel žije v Nové Vsi. Podrobnější údaje o rozloze, počtu obyvatel jednotlivých městských obvodů a jejich hustotě zalidnění obsahuje příloha /viz. Příloha č. 5/.

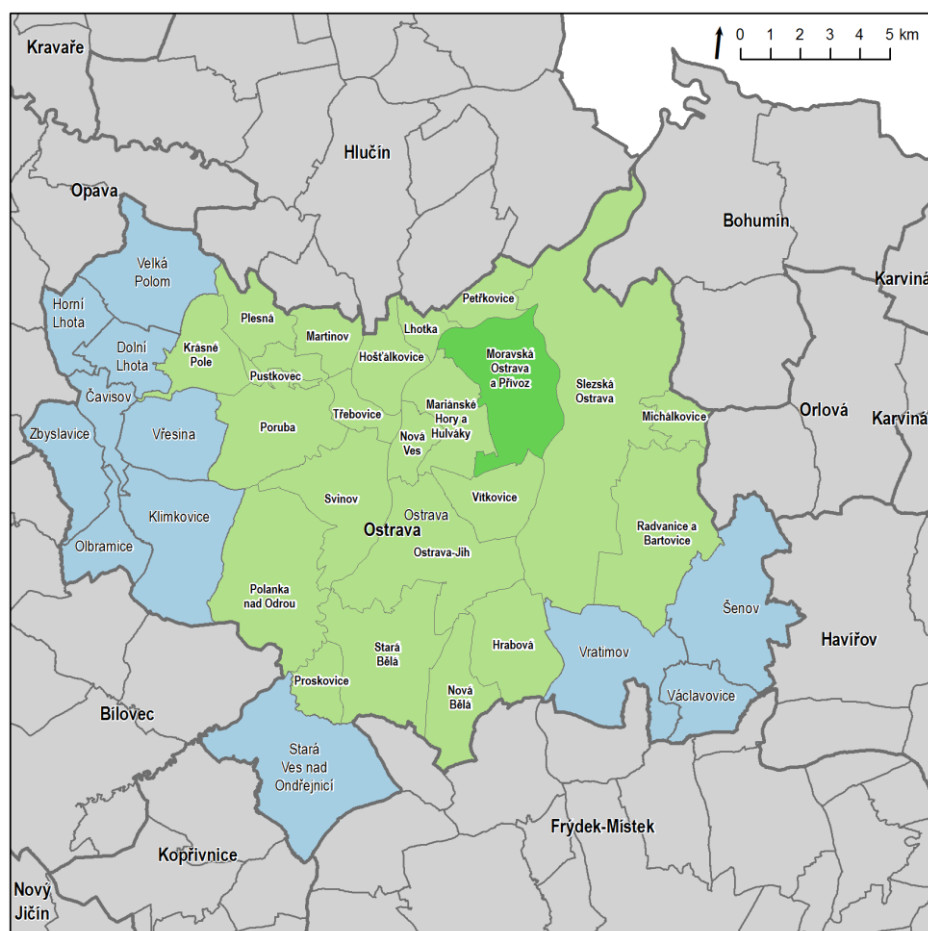
Obr. 2.3: Městské obvody statutárního města Ostravy

Zdroj: Wikimedia (2014).

Podle Urban Auditu popsaného v kapitole 2.1.1 byly pro charakteristiku SMO uměle vytvořeny prostorové úrovně města. Na základě podobnosti Ostravy s hlavním městem Irska – Dublinem, pro nějž Urban Audit vymezuje tři prostorové úrovně města, byly zvoleny rovněž tři městské úrovně pro Ostravu. Za první městskou úroveň je považován městský obvod Moravská Ostrava a Přívoz, jelikož zde sídlí hlavní orgány města, regionální instituce Agentura pro regionální rozvoj, dále například Krajský soud v Ostravě, Krajský úřad Moravskoslezského kraje. Zároveň tento obvod tvoří centrum města, které lze vymezit obvody Moravská Ostrava a Přívoz, Mariánské Hory a Hulváky a částí Slezské Ostravy. Za druhou městskou úroveň bylo stanoveno celé území SMO, tedy všech třiatvacet městských obvodů. Poslední městskou úrovní bylo stanoveno území ORP Ostravy. Toto území je tvořeno třinácti obcemi – Čavisov, Dolní Lhota, Horní Lhota, Klimkovice, Olbramice, Ostrava, Stará Ves nad Ondřejnicí, Šenov, Václavovice, Velká Polom, Vratimov, Vřesina a Zbyslavice, jak ukazuje následující obrázek /viz. Obr. 2.4/.

Obr. 2.4: Prostorové úrovně statutárního města Ostravy

Zdroj: VŠB – TU Ostrava, institut Geoinformatiky (2015). Zpracování mapy: Ing. Igor Ivan, Ph.D. Vlastní úprava.

Demografický vývoj statutárního města Ostravy

Z demografického vývoje je zajímavý zejména střední stav obyvatel² statutárního města Ostravy, neboť počet a zejména struktura obyvatel města je do značné míry určující pro jeho rozvoj. Vývoj středního stavu obyvatel je zaznamenán v následující tabulce /viz. Tab. 2.3/. Strukturu obyvatel města lze sledovat z více úhlů, jednak podle věku, a také podle vzdělání. Obecně lze konstatovat, že ostravské obyvatelstvo stárne. Tento proces stárnutí způsobuje především nízká porodnost a prodlužování střední délky života. Situace v Ostravě ve srovnání s vývojem v ČR bude do budoucna problematičtější, jestliže se nepodaří změnit negativní vývoj migračního přírůstku – zvláště migraci mladých žen, které by mohly přispět k růstu natality.

Tab. 2.3: Střední stav obyvatel statutárního města Ostravy v letech 1971 – 2013

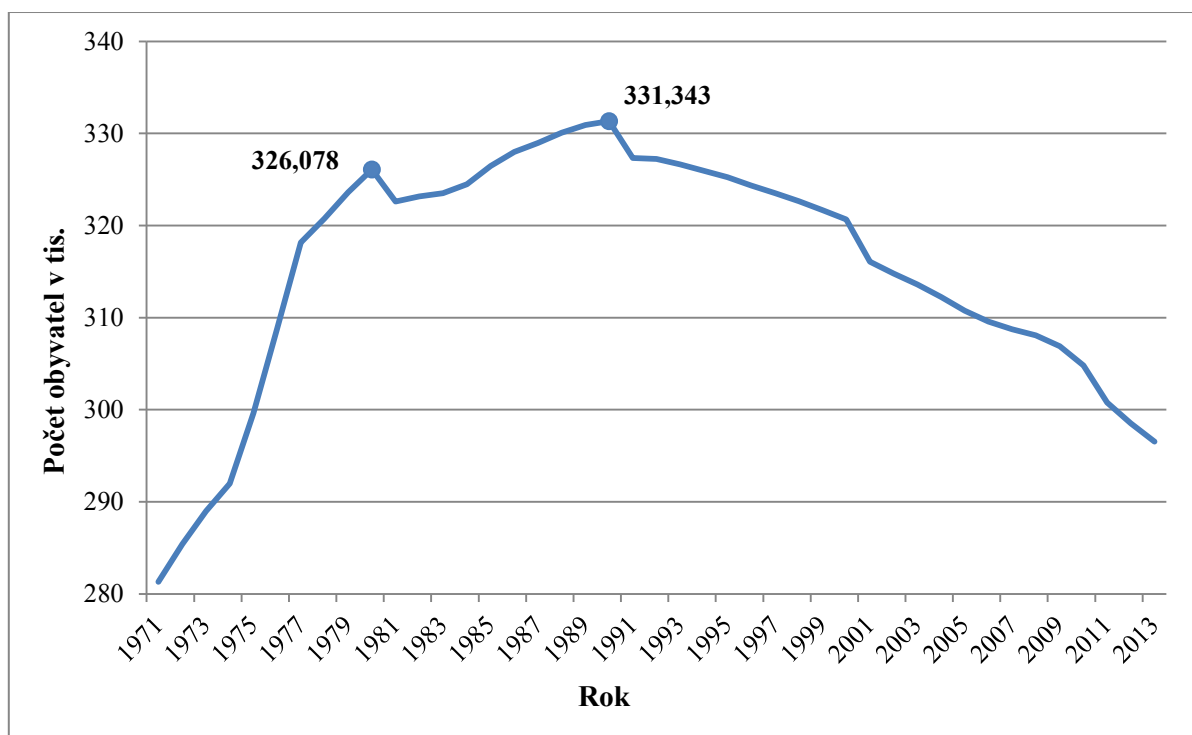
<i>Rok</i>	<i>SS</i>	<i>Rok</i>	<i>SS</i>	<i>Rok</i>	<i>SS</i>	<i>Rok</i>	<i>SS</i>
1971	281 301	1982	323 167	1993	326 649	2004	312 245
1972	285 404	1983	323 530	1994	325 956	2005	310 740
1973	289 005	1984	324 475	1995	325 242	2006	309 588
1974	291 970	1985	326 454	1996	324 342	2007	308 736
1975	299 648	1986	327 991	1997	323 524	2008	308 071
1976	308 798	1987	328 979	1998	322 644	2009	306 887
1977	318 143	1988	330 093	1999	321 687	2010	304 808
1978	320 763	1989	330 911	2000	320 652	2011	300 782
1979	323 633	1990	331 343	2001	316 071	2012	298 522
1980	326 078	1991	327 332	2002	314 772	2013	296 537
1981	322 620	1992	327 234	2003	313 595		

Zdroj: ČSÚ, Databáze demografických údajů za obce ČR 1971 – 2013. Vlastní zpracování.

Poznámka: SS – střední stav obyvatel

² Střední stav obyvatel vyjadřuje průměr stavu obyvatelstva k 1. 1. a k 31. 12. každého sledovaného roku daného území.

Graf 2.3: Střední stav obyvatel statutárního města Ostravy v letech 1971 – 2013

Zdroj: ČSÚ, Databáze demografických údajů za obce ČR 1971 – 2013. Vlastní zpracování.

V 50. – 80. letech 20. století bylo město "ocelovým srdcem" naší republiky, kdy docházelo k rozvoji těžkého průmyslu. Během těchto let došlo ke značnému přílivu obyvatelstva vlivem první vlny industrializace, která probíhala v období let 1869 – 1950 (Statutární město Ostrava, 2014). Tento proces koncentrace obyvatelstva do Ostravy vrcholil v roce 1980, kdy na území SMO žilo 326 078 obyvatel. Z grafu 2.3 je patrné, že počet obyvatel SMO dosáhl ve sledovaném období vrcholu v roce 1990, který představoval 331 343 osob. Počínaje 90. léty 20. století se rostoucí trend počtu obyvatel obrátil a město se tak od roku 1991 až do současnosti potýká s úbytkem obyvatel, přesto je Ostrava třetím nejlidnatějším městem České republiky. Na poklesu počtu obyvatel se v období let 1992 – 2013 podílel především negativní vývoj migračního přírůstku, ale také negativní vývoj populačního přírůstku. Kdy od roku 1994 do roku 2005 převažoval počet zemřelých nad počtem živě narozených dětí. Poté se situace obrátila a počet živě narozených přesáhl počet zemřelých. Toto "oživení" v letech 2006 – 2008 bylo dočasné, neboť v následujících letech sledovaného období vykazoval přirozený přírůstek opět záporné hodnoty. Celkově lze konstatovat, že počet obyvatel města od roku 1990 stabilně mírně klesá. Během třiaadvaceti let se počet obyvatel SMO snížil o 34 806 osob a v roce 2013 zde tedy žilo 296 537 obyvatel.

Občanská vybavenost

Pro rozvoj měst je významná přítomnost institucí terciárního vzdělávání. Ostrava je univerzitním městem Moravskoslezského kraje, ve kterém se nachází pět univerzit: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ostravská univerzita v Ostravě, Vysoká škola podnikání, UNINOVA – Panevropská vysoká škola práva a Hornoslezská vysoká škola obchodní v Ostravě. Celkově město disponuje širokou nabídkou škol a školských zařízení.

Dopravní napojení je v globalizované ekonomice jedním z významných růstových faktorů. Ostrava je silničním i železničním uzlem v severovýchodní části ČR. Město jakožto významný dopravní uzel leží na trase VI. evropského multimodálního koridoru TEN, vedoucího na území ČR od hranic Polska přes Ostravu, Moravskou bránu, dolnomoravskými úvaly až k hranicím Rakouska. V těsné blízkosti Ostravy se nachází i mezinárodní Letiště Leoše Janáčka Ostrava v Mošnově, zajišťující vnitrostátní i mezinárodní lety s pravidelnými linkami do Londýna, Paříže, Prahy a Düsseldorfu.

Z pohledu dostupnosti zdravotní a sociální péče město svým obyvatelům zajišťuje kvalitní služby. Nalezneme zde lůžkovou, ambulantní a také specializovanou zdravotní péči. Město disponuje třemi nemocnicemi, z toho jednou fakultní, a čtyřmi odbornými léčebnými ústavami. Sociální služby jsou poskytovány prostřednictvím terénních služeb, ambulantně či v pobytových zařízeních. Tyto formy sociální péče mají ve městě poměrně stejné zastoupení (Statutární město Ostrava, 2014).

Trh Práce

Základním ukazatelem ekonomické úrovně i síly ekonomiky města je nezaměstnanost. Ostrava se dlouhodobě potýká s výrazně nadprůměrnou mírou registrované nezaměstnanosti ve srovnání s Českou republikou. V únoru roku 2015 míra registrované nezaměstnanosti dosáhla v Ostravě hodnoty 11,2 %. Přičemž míra registrované nezaměstnanosti byla v Ostravě vyšší ve srovnání s Moravskoslezským krajem, a to o 1,4 p. b. (Statutární město Ostrava, 2015).

Pro stanovení významu města jako komerčního centra lze využít základního indikátoru, kterým je počet podnikatelských subjektů ve městě. Ke konci roku 2014 bylo v Ostravě evidováno 70 961 podnikatelských subjektů. Přičemž největší zastoupení s 24,33 % zaznamenalo odvětví velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel. Z pohledu právní formy bylo z celkového počtu podnikatelských subjektů evidováno 64,72 % živnostníků (ČSÚ, 2015).

K nejvýznamnějším zaměstnavatelům z pohledu počtu zaměstnanců v rámci okresu Ostrava – město se řadí obzvláště ArcelorMittal Ostrava, Fakultní nemocnice Ostrava a Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava. Tito zaměstnavatelé měli v letech 2011 až 2013 více než 2,5 tisíc zaměstnanců, přičemž výrazné postavení má ArcelorMittal s téměř 4 tisíci zaměstnanci (Statutární město Ostrava, 2014).

2.2 Regionální politika a rozvoj města

Regionální politika, jakožto soubor aktivit směřovaných k dosahování regionálního rozvoje, se zaměřuje na podporu rozvoje regionů a na řešení regionálních disparit. Jak uvádí Wokoun (2008, s. 29) „regionální politiku lze definovat jako soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů“. Tato politika je v Evropské unii zpravidla prováděna na více úrovních – nadnárodní, národní a regionální. Regionální politika na nadnárodní úrovni je prováděna přímo EU a na národní úrovni je uskutečňována všemi členskými státy EU, které postupně začaly uplatňovat vlastní regionální politiku (Wokoun, 2008). Na regionální úrovni řadíme mezi aktéry regionální politiky například regionální samosprávy, a to na krajské úrovni, či municipální management na úrovni obcí respektive měst (Buček, 2010). Projektový management je pak klíčovým komplementem municipálního managementu při realizaci rozvojových aktivit (Kutscherauer, Václavková, Malinovský, 2013).

Regionální politika EU je postavena na několika základních a mnoha doplňkových principech. Pro programové období 2007 – 2013 bylo stanoveno těchto pět hlavních principů:

- » Princip adicionality neboli doplňkovosti hovoří o tom, že finanční prostředky z fondů EU mají pouze doplňkový charakter k veřejným výdajům příjemců pomoci. Podmínkou na projektové úrovni tedy je doplnění unijních zdrojů určitým podílem zdrojů příjemce, ať již ze státního rozpočtu, či z regionálních a municipálních rozpočtů.
- » Princip koncentrace usiluje o cílení podpory do regionů s největšími problémy. Jeho přínosem má být efektivnější a účelnější vynaložení prostředků bez jejich rozměňování na méně významné akce.
- » Princip partnerství tkví v co nejširší míře podílení se samotnými příjemci pomoci na konkrétním rozdělení a využití poskytnutých unijních prostředků v rámci jednotlivých programů.

- » Princip programování vyžaduje co nejkomplexnější řešení regionálních problémů formou víceletých a víceoborových programů v rámci sedmiletých programových období, nikoli přidělování prostředků na izolované projekty.
- » Princip monitorování a vyhodnocování, jehož význam neustále roste, spočívá ve snaze o co nejefektivnější vynakládání s unijními prostředky. Jedná se o její průběžné sledování a vyhodnocování, prováděného formou předběžného hodnocení (ex ante), střednědobého hodnocení (interium) a následného hodnocení (ex post) (Marek, Kantor, 2009).

Klíčovými principy z hlediska diplomové práce jsou programování a adicionalita neboli doplňkovost. Následující kapitola 2.2.1 se věnuje problematice principu programování v kontextu regionálního řízení ČR.

2.2.1 Programování v kontextu regionálního řízení

Programování je nástrojem strategického řízení. Tento proces vytyčování cílů do budoucna klade důraz na komplexní přístup k řešení regionálních problémů. Jeho výsledkem je programový dokument. V regionálním řízení ČR je princip programování uplatňován ve dvou polohách, a to jako:

- » programování zahraniční pomoci v České republice a
- » programování českých úkolů regionálního rozvoje v České republice (Kutscherauer, Václavková, Malinovský, 2013).

Nejvýznamnější zahraniční pomoc České republice plyne ze strukturální pomoci EU členskými zeměmi. Česká republika však může získat rovněž pomoc z jiných zahraničních zdrojů, kterými jsou například tzv. norské fondy.

Norské fondy jsou finanční mechanismy Evropského hospodářského prostoru a Norska, jimiž přispívají země EHP, Island, Lichtenštejnsko a Norsko, ke snižování ekonomických a sociálních disparit v EHP a k posilování partnerství s šestnácti členskými zeměmi EU³ v jižní a střední Evropě, k nimž patří i ČR. V rámci grantů bylo pro programové období 2009 – 2014 vyčleněno 1,8 mld. eur. Norsko poskytuje 95,8 % finanční podpory z Fondů EHP, Island 3 % a Lichtenštejnsko 1,2 %. Norsko rovněž založilo vlastní fondy,

³ Státy přijímající podporu z Fondů EHP – Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Chorvatsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko.

Státy přijímající podporu z Fondů Norska - Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Chorvatsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko (EEA Grants, 2014).

tzv. Fondy Norska. V rámci minulého pětiletého programového období 2004 – 2009 Česká republika obdržela od dárcovských států celkem 110,9 mil. eur, v aktuálním období 2009 – 2014 obdrží více, a to 131,8 mil. eur (EEA Grants, 2014). Tato finanční pomoc je určena na osm prioritních oblastí ČR – na „ochranu životního prostředí a změnu klimatu, sociální inkluzi a pomoc ohroženým dětem, posilování občanské společnosti, kulturní dědictví a současné umění, spolupráci ve vědě a vzdělávání, podporu veřejného zdraví, rovnost pohlaví a také na justici a vnitřní záležitosti“ (Norsko, 2013, s. 1 – 8). Podpora je rozdělena mezi šestnáct programů, z nichž jeden je určen na bilaterální spolupráci mezi ČR a státy EHP, tím je program „Technická asistence a Bilaterální fond na národní úrovni“ (Norsko, 2013, s. 3). Pod Fondy EHP spadá šest programů:

- » „Biodiverzita a ekosystémové služby / Monitorování a integrované plánování a kontrola v životním prostředí / Adaptace na změnu klimatu,
- » Fond pro nestátní neziskové organizace,
- » Ohrožené děti a mládež,
- » Národní, regionální a místní iniciativy pro snižování nerovností mezi skupinami a na podporu sociálního začleňování,
- » Kulturní dědictví a současné umění a
- » Program spolupráce škol a stipendia“ (Norsko, 2013, s. 3 – 4), který částečně spadá jak pod Fondy EHP, tak pod Fondy Norska.

Pod Fondy Norska spadá zbylých devět programů:

- » „Pilotní studie a průzkum technologií na zachycování a ukládání oxidu uhličitého (CCS),
- » Česko-norský výzkumný program,
- » Budování kapacit a spolupráce institucí s norskými veřejnými institucemi, místními a regionálními úřady,
- » Iniciativy v oblasti veřejného zdraví,
- » Uplatňování hlediska rovných příležitostí žen a mužů a podpora sladování pracovního a soukromého života / Domácí násilí a násilí založené na pohlaví,
- » Domácí násilí a genderově podmíněné násilí / Uplatňování hlediska rovných příležitostí žen a mužů a podpora sladování pracovního a soukromého života,
- » Spolupráce v rámci Schengenu a boj proti přeshraniční a organizované trestné činnosti, včetně nezákonného obchodování s lidmi, a migraci zločineckých skupin,
- » Budování kapacit a spolupráce v justici / Nápravné služby vč. alternativních trestů a

» Globální fond pro podporu důstojné práce a tripartitního dialogu“ (Norsko, 2013, s. 4 – 5).

Programování strukturální pomoci EU v České republice v období 2007 – 2013

Programování formou střednědobých programových dokumentů v České republice bylo zahájeno s potřebou připravit regiony na případnou pomoc ze strukturálních fondů EU a Fondu soudržnosti. Základním dokumentem pro realizaci regionální politiky EU, která byla také nazývána politikou hospodářské a sociální soudržnosti, pro období 2007 – 2013 se stal dokument Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost. Strategické obecné zásady Společenství stanovovaly rozvojové priority pro členské země a regiony a zároveň byly východiskem pro Národní strategické referenční rámce jednotlivých členských zemí. Nástrojem realizace Národního strategického referenčního rámce byly operační programy. Pro účely využívání unijní pomoci se na národní úrovni zpracovávaly tematické operační programy, na regionální úrovni regionální operační programy a na municipální úrovni integrované plány rozvoje měst (Václavková, 2010).

V programovém období 2007 – 2013 byly v rámci regionální politiky EU vytyčeny tři základní cíle, na jejichž dosažení bylo vyčleněno prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti 347 mld. eur. Česká republika mohla čerpat z těchto finančních prostředků celkem 26,7 mld. eur. Pro tyto účely bylo vytvořeno dvacet šest operačních programů, které byly rozděleny mezi tyto tři cíle regionální politiky EU. Jejich podrobnější výčet ukazuje příloha /viz. Příloha č. 2/.

Cíl Konvergence, financovaný ze dvou strukturálních fondů, Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) a Evropského sociálního fondu (ESF), a Fondu soudržnosti (CF), usiloval o podporu růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých regionech EU. Těmi byly jednak členské státy, jejichž hrubý národní produkt na obyvatele nedosahoval 90 % průměru EU, a také regiony na úrovni NUTS II, jejichž hrubý domácí produkt na obyvatele, měřený v paritě kupní síly, nedosahoval 75 % průměru EU. V případě České republiky byly z cíle Konvergence podporovány všechny regiony soudržnosti vyjma Hl. m. Prahy. Tento cíl byl prioritou pro strukturální fondy. Tomu odpovídá i finanční hledisko, jelikož pro něj bylo vyčleněno 25,89 mld. eur, což představuje 97 % z celé finanční alokace pro ČR. Spadalo pod něj patnáct operačních programů – sedm regionálních a osm tematických.

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, financovaný strukturálními fondy, usiloval o posilování konkurenceschopnosti a atraktivnosti regionů, jak ostatně napovídá sám název.

Byl uplatňován k podpoře regionů, které nespádaly pod cíl Konvergence, jednalo se tudíž o ty regiony, jejichž hrubý domácí produkt na obyvatele, měřený v paritě kupní síly, přesahoval 75 % průměru EU. V České republice z něj bylo podporováno pouze hlavní město Praha prostřednictvím dvou operačních programů a finanční alokací 0,42 mld. eur.

Cíl Evropská územní spolupráce, který byl financován prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj, byl zaměřen na podporu nadnárodní, meziregionální a přeshraniční spolupráce regionů. V ČR byly z tohoto cíle podporovány všechny regiony a finanční prostředky ve výši 0,39 mld. eur lze čerpat prostřednictvím devíti operačních programů (MMR, 2014).

Programování strukturální a investiční pomoci EU v České republice v období 2014 – 2020

Regionální politika EU, která byla také nazvána politikou hospodářské, sociální a územní soudržnosti pro období 2014 – 2020 přináší oproti minulému programovému období 2007 – 2013 řadu změn. Mezi nejdůležitější rozdíly patří nejen snížení počtu základních cílů regionální politiky EU, snížení počtu operačních programů a rozšíření počtu zapojených fondů, ale i vytvoření tří kategorií regionů podle jejich ekonomické výkonnosti a mnohé další. Nově by měla politika soudržnosti EU přispívat k dosažení cílů strategie Evropa 2020⁴.

Regionální politika EU pro léta 2014 – 2020 sleduje dva základní cíle. Česká republika by v novém programovém období prostřednictvím Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) mohla z navrhovaného evropského rozpočtu 336 mld. eur čerpat finanční prostředky ve výši 24 mld. eur. Pro tyto účely bylo navrženo dvacet operačních programů, z nichž osmnáct spadá pod dva cíle nové politiky soudržnosti. Jejich podrobnější výčet ukazuje příloha /viz. Příloha č. 3/. ESIF tvoří fondy politiky soudržnosti, politiky rozvoje venkova a Společné námořní a rybářské politiky. Jmenovitě se jedná o pět fondů: o strukturální fondy (ERDF a ESF), dále o Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond.

Cíl Investice pro růst a zaměstnanost spojuje dva cíle z předešlého období, a to cíl Konvergence a cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Nově také rozděluje regiony do tří kategorií, jak bylo zmíněno výše, a to na méně rozvinuté, přechodné a více rozvinuté regiony. Pod tento cíl spadá celkem osm operačních programů ČR. Došlo k vytvoření sedmi tematických operačních programů a jednoho integrovaného operačního programu, který figuruje místo bývalých sedmi regionálních operačních programů. Tento cíl je podporován strukturálními fondy a Fondem soudržnosti.

⁴ Strategie Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

Cíl Evropská územní spolupráce zůstává s obdobným zaměřením a stejným finančním nástrojem jako v předchozím období. V ČR jsou z tohoto cíle podporovány opět všechny regiony prostřednictvím desíti operačních programů.

Nově byly pro současné programové období vytvořeny také dva operační programy, které nespadají pod cíle politiky soudržnosti. Prvním z nich je OP Rybářství, který je financován Evropským námořním a rybářským fondem (EMFF). Druhý, Program rozvoje venkova, je financován Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EAFRD) (MMR, 2014).

Programování českých úkolů regionálního rozvoje v ČR v období 2007 – 2013

Programování českých úkolů regionálního rozvoje v ČR je prováděno na třech základních úrovních, mezi které patří stát, kraje a obce. Úloha státu spočívá především ve vytváření koncepce národní regionální politiky a v identifikaci regionálních disparit a problémových regionů, do kterých má být cílena podpora státu. Hlavní krajskou úlohou je koordinace rozvoje územního obvodu kraje a také koncepce vlastní rozvojové politiky. Rovněž obce sehrávají důležitou roli při podpoře regionálního rozvoje. Podílejí se na řešení nadmístních problémů i na realizaci regionálních programů (Václavková, 2010). Celostátní, krajská (regionální) i municipální úroveň vytvářejí strategické a programové dokumenty pro podporu a řízení regionálního rozvoje v ČR. Jejich přehled podle územního členění pro období 2007 – 2013 ukazuje následující tabulka /viz. Tab. 2.4/.

Tab. 2.4: Přehled programového zabezpečení regionálního rozvoje v ČR na léta 2007 – 2013

	Česká republika	Kraje	Obce
<i>Legislativa</i>	Zákon o podpoře regionálního rozvoje (č. 248/2000 Sb.)	Zákon o podpoře regionálního rozvoje (č. 248/2000 Sb.) Zákon o krajích (č. 129/2000 Sb.)	Zákon o obcích (č. 128/2000 Sb.)
<i>Strategie⁵</i>	Strategie regionálního rozvoje ČR 2007 – 2013	Strategie rozvoje kraje	Strategie rozvoje města, obce
<i>Taktické programy⁶</i>	Státní program rozvoje ČR	Program rozvoje územního obvodu kraje	Programy rozvoje města, obce
<i>Plány⁷</i>	Národní rozvojové aktivity	Krajské rozvojové aktivity	Municipální rozvojové aktivity

Zdroj: Václavková (2010). Vlastní zpracování.

2.2.2 Projektování a projekty podporující regionální rozvoj

Obec, jakožto základní územní samosprávný celek, by měla věnovat patřičnou pozornost všestrannému rozvoji svého území. Jedná se o dlouhodobý proces vyváženého a udržitelného zlepšování situace obce a jejího okolí. Na aktivní snaze o uvedené zlepšování se podílejí aktéři regionálního rozvoje, kteří působí jako iniciátoři a realizátoři rozvojových aktivit. Václavková (2014, s. 91) uvádí, že „projektování znamená dosahování cílů prostřednictvím konkrétních rozvojových aktivit, tzn. projektů, které jsou ve strategickém dokumentu navrženy jako opatření pro dosažení změn, které umožní rozvoj obce či regionu“. Projektování má své místo na úrovni operačního řízení v rámci municipálního managementu. Za základní východisko projektování je považován výsledek procesu strategického plánování, a to strategický plán města a jeho implementace. V průběhu procesu strategického plánování postupně dochází ke zpřesňování záměrů města – k identifikaci hlavních oblastí jeho rozvoje.

Strategický plán rozvoje města (SPR) představuje základní strategicko-taktický dokument, jenž deklaruje dlouhodobé cíle rozvoje města. Vymezuje základní cesty dosažení těchto cílů, vizí, priorit a opatření. Měl by být sestavován pro delší časový horizont, vesměs pro sedmileté až desetileté období. Z hlediska územního rozvoje by měl respektovat územní plán města. Rovněž by měl respektovat priority a opatření, která jsou uváděna strategickými dokumenty na krajské a národní úrovni, jemuž jsou nadřazena.

⁵ Strategie je dlouhodobý koncepční dokument přesahující jedno volební období (10 – 15 let).

⁶ Program je střednědobý taktický koncepční dokument přesahující jedno volební období, vycházející a navazující na strategii.

⁷ Plán je krátkodobý dokument prováděcího charakteru nepřesahující jeden rok, který však není v pravém slova smyslu strategickým dokumentem.

Jeho úlohou je také přispět k obohacení některých dokumentů, jako je program rozvoje kraje, regionální operační program a tematické operační programy.

Proces tvorby a realizace strategického plánu rozvoje města

Metodická příručka pro zpracování strategického plánu rozvoje obce, města v ČR dosud chybí. Proces tvorby a realizace strategického plánu rozvoje města je realizován ve čtyřech navazujících etapách. První etapou je fáze přípravná tzv. organizace procesu, která zpravidla rozhoduje o kvalitě celého strategického plánu rozvoje. Během ní dochází k rozhodnutí o potřebě SPR, jeho metodě zpracování a dále k sestavení strategické komise a pracovních skupin. Další etapou je fáze analytická, kterou tvoří tři části – profil města, analýza potřeb zainteresovaných skupin a SWOT analýza. Situační analýza (profil města), také zvaná jako socioekonomická analýza, popisuje sociální a ekonomické charakteristiky města včetně jeho postavení v regionální i národní ekonomice. Poznatky plynoucí ze situační analýzy jsou východiskem pro zpracování SWOT analýzy. SWOT analýza obsahuje hodnocení silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb v území. Přičemž silné a slabé stránky posuzují vnitřní podmínky rozvoje území, kdežto příležitosti a hrozby se vztahují k vnějším procesům, které lze jen těžko ovlivnit. Zpravidla jde o trendy ovlivňující město, které probíhají na národní či globální úrovni. Třetí etapou je strategická fáze, zahrnující tři části – výstižné formulování globální vize rozvoje města, stanovení prioritních oblastí rozvoje a následně rozpracování těchto prioritních oblastí do konkrétních opatření a aktivit. Celý proces uzavírá implementační fáze, která je tvořena třemi postupovými kroky, jimiž jsou organizace a řízení realizace SPR, tvorba akčního plánu a závěrečným krokem je monitoring, zpětná vazba a aktualizace strategického plánu rozvoje města (Václavková, 2014).

2.2.3 Projekty jako nástroj realizace záměrů municipálního rozvoje

Původ pojmu projekt vychází z anglosaského výrazu "project", který označuje proces plánování a řízení rozsáhlých operací. Projekty na municipální úrovni realizuje buď město vlastním jménem, anebo územní aktéři, které město v realizaci projektů podporuje (Kutscherauer, Václavková, Malinovský, 2013). Jedná se o veřejné projekty, které lze definovat jako „systémový návrh alokace veřejných zdrojů, který má zpravidla charakter investiční či neinvestiční akce“ (Václavková, 2014, s. 92). Zpravidla jsou chápány jako konkrétní rozvojové aktivity financované z veřejných zdrojů. Aby tyto konkrétní rozvojové aktivity měly veřejný charakter, musí splňovat alespoň jedno ze tří kritérií.

Bud' musí být z podstatné části financovány z veřejných zdrojů, nebo s nimi musí být spojeny významné externality, anebo musí být k jejich realizaci využity další nástroje regionální či hospodářské politiky (Václavková, 2014).

Základní členění projektů

Projekty lze členit podle více hledisek. Jednou z nejužitečnějších klasifikací je typologizace projektů jednak podle velikosti projektů a také podle jejich věcného zaměření.

Klasifikace projektů podle jejich velikosti hovoří o členění na velké a malé projekty. Velké projekty jsou charakteristické dlouhou dobou trvání v řádech let a rozpočty v řádech milionů či miliard. Jejich přípravě se věnuje největší čas a na jejich realizaci se podílí nespočet lidí – velké projektové týmy, odborní konzultanti a experti z různých sfér, množství dodavatelů apod. Velké projekty s sebou nesou nadprůměrná rizika spojená s jedinečností. Příkladem velkého veřejného projektu může být výstavba železničního koridoru. Oproti tomu se malé projekty vyznačují dobou trvání v řádech maximálně měsíců. Jejich rozpočty jsou nižší, mají omezené zdroje a nesou s sebou méně rizik. Může se jednat například o dny obce.

Klasifikace projektů podle jejich věcného zaměření hovoří o členění na investiční a neinvestiční projekty, a je důležitá zejména z hlediska začleňování jednotlivých projektů podle typu dotací. Investiční neboli tvrdé projekty jsou zaměřeny na pořízení dlouhodobého nehmotného i hmotného majetku. U nehmotného majetku se jedná například o nákup nového softwaru, u hmotného majetku pak o výstavbu či rekonstrukci nemovitostí. Neinvestiční neboli měkké projekty se věnují tzv. měkkým aktivitám jako je podpora vzdělávání, rekvalifikace, sociálních služeb či cestovního ruchu (Kutscherauer, Václavková, Malinovský, 2013).

2.2.4 Uskutečňování veřejných projektů

Projektování změn ve městě představuje proces životních etap projektu vznikající na základě uvědomění si potřeby řešit konkrétní problémy území či identifikováním jeho příležitostí. Proces životních etap projektu je rozdělen do tří základních, po sobě následujících fází, to zaručuje snazší řízení. Jedná se o předprojektovou fázi, projektovou fázi a poprojektovou fázi (Václavková, 2014).

Předprojektová fáze projektu se věnuje zařazování projektů do prostředí obce. Identifikují se potřeby, příležitosti a problémy území, které lze řešit realizací rozvojových akcí. Pro úspěšnou realizaci veřejných projektů je zásadní již předinvestiční fáze. V této fázi je klíčovou úlohou municipálního managementu kvalitní příprava projektů.

Přípravná fáze poskytuje předinvestiční studie, na jejichž základě je prováděno rozhodnutí o realizaci projektů, zda je realizovat, nebo od nich upustit. Předinvestiční studie přinášejí relevantní informace o projektech a jejich hlavním záměrem je snížení rizik spojených s realizací projektů. Nejčastěji využívanou předinvestiční studií na municipální úrovni je studie proveditelnosti. Tento fakt je podpořen podmínkou zpracování studií proveditelnosti při podávání žádostí o financování projektů z EU i jiných finančních organizací. Studie proveditelnosti je orientována na ucelený popis všech realizačních stránek projektu. Detailně definuje cíle projektu a jeho základní technické, technologické, marketingové, ekonomické i finanční aspekty. Ostatní předinvestiční studie jako je studie příležitostí, předběžná studie proveditelnosti, analýza nákladů a přínosů, anebo podpůrné studie, jsou využívány spíše okrajově. Tato etapa projektů je i přes důkladnou přípravu spojena s nejistotou, zda jsou projekty realizovatelně připraveny, jelikož řada předpokladů ve studiích proveditelnosti je založena pouze na odhadech.

Po ukončení předinvestiční fáze vstupují projekty do investiční fáze. Zahájení investiční fáze je podmíněno vytvořením finančních, právních a organizačních rámců projektů, tzn. zajištění financování projektů, uzavření příslušných smluv, sestavení projektových týmů a kompletních projektových plánů, které musí být časově i zdrojově realizovatelné. V rámci jejich realizace se počítá s vícezdrojovým financováním. Možnými externími zdroji finančního krytí projektů jsou zdroje na nadnárodní, národní, krajské i municipální úrovni, či jiné organizace poskytující finanční podporu. Nadnárodními externími zdroji finanční pomoci jsou zejména dotace z Evropské unie, ale také například z norských fondů. Na národní úrovni může být finanční pomoc poskytnuta například ze státního rozpočtu, státních fondů či z rozpočtů jednotlivých ministerstev. Na krajské a municipální úrovni se pak jedná o finanční podporu samotnými kraji či obcemi. V realizační fázi je průběh projektů neustále monitorován a porovnáván s projektovými plány. Kontrolován je především časový plán realizace, kvalita výstupů a financování. Při zjištění odchylek od plánů je nutné projekty přeplánovávat. Projektový management je zodpovědný za včasný průběh veškerých činností, aby nebyl ohrožen stanovený termín uvedení projektů do provozu. Pro efektivní řízení realizace projektů se v současné době využívá řada metod, například metody řízení času – PERT a GANTT diagram. Realizační fáze končí předáním výstupů projektů k užívání a projekty tímto vstupují do provozní fáze (Kutscherauer, Václavková, Malinovský, 2013). Projektovou fázi realizace pak uzavírá ukončení projektů. Takzvaná fáze vyhodnocení však nenastává v okamžiku předání výstupů projektů do užívání, ale s určitým časovým odstupem. Při analyzování celého průběhu projektů se vyhodnocuje,

zda bylo dosaženo vytyčených cílů i přínosů a zda byla splněna očekávání zainteresovaných stran. Projekty jsou v této době finančně i administrativně ukončeny a dochází k jejich zpětné vazbě. Zpravidla zde končí rovněž práce projektových týmů.

Z hlediska životního cyklu projektu představuje předinvestiční a investiční fáze jeho čtyři základní fáze, jimiž jsou fáze iniciace, plánování, realizace a ukončení. Schéma životního cyklu projektu pro bližší specifikaci je uvedeno v příloze /viz. Příloha č. 4/.

Provozní fázi začíná poprojektová fáze života projektů, na které se již podílí jiní objektivní pracovníci. Projekty jsou tedy provozovány a jejich udržitelnost může ovlivnit řada problémů. Proto by se jí měla věnovat patřičná pozornost především v přípravné fázi projektů, ale také během jejich realizace i následně po jejich ukončení. Lze ji sledovat ze tří hledisek, institucionálního, finančního a provozního. Závěrečnou fází jednak poprojektové fáze, tak i celého procesu uskutečňování veřejných projektů je fáze likvidace. Během níž dochází například k činnosti jako demontáž a následná likvidace zařízení, demolice objektů či sanace území (Václavková, 2014).

Jednotlivé etapy rozvojových akcí od identifikace potřeby, příležitostí či problémů území až po jejich samotnou likvidaci jsou znázorněny v následující tabulce /viz. Tab. 2.5/.

Tab. 2.5: Proces uskutečňování veřejných projektů

Proces životních etap projektu			
1. Předprojektová fáze	Životní cyklus projektu	Identifikace (Iniciace)	1. Předinvestiční fáze
2. Projektová fáze realizace		Spouštění a plánován	iniciační, přípravná, plánovací fáze
		Realizace	
		Ukončení	
3. Poprojektová fáze		Provozování	3. Provozní fáze
		Likvidace	4. Likvidace

Zdroj: Václavková (2012, 2014). Vlastní zpracování.

V následující kapitole se diplomová práce nebude věnovat celému procesu uskutečňování veřejných projektů, ale pouze jeho předprojektové a projektové fázi. Bude pojednávat o investičních projektech statutárního města Ostravy spolufinancovaných z externích zdrojů v programovém období 2007 – 2013.

3 Analýza projektů statutárního města Ostravy v letech 2007 - 2013

Počínaje vstupem České republiky do Evropské unie má na rozvoj měst značný vliv možnost využívání spolufinancování veřejných projektů prostřednictvím unijních finančních zdrojů.

Tato kapitola podává ucelený obraz o veřejných projektech Ostravy v letech 2007 – 2013. Je zaměřena na zhodnocení investičních projektů v rámci jednotlivých městských obvodů podle různých kritérií. Závěrečná část kapitoly obsahuje celkové zhodnocení veřejných projektů města Ostravy. Součástí kapitoly je rovněž metodika.

3.1 Metodika

Pro zhodnocení investičních projektů statutárního města Ostravy bylo využito několika metod. Prvotně byl proveden sekundární sběr dat o investičních i neinvestičních projektech v Ostravě v programovém období 2007 – 2013. Údaje o projektech Ostravy byly poskytnuty pro tuto diplomovou práci Magistrátem města Ostravy, konkrétně Odborem ekonomického rozvoje. Z interních zdrojů MMO byly získány informace o jednotlivých projektech v období 2007 – 2013, respektive do 1. dubna 2014. Přičemž všechny tyto projekty se týkají programového období 2007 – 2013. Tato příprava dat pro následující postupy byla prováděna v tabulkovém procesoru Excel společnosti Microsoft.

Pro samotné zhodnocení těchto projektů byly zvoleny současně dvě kartografické metody – metoda kartogramu a metoda kartodiagramu. A to z důvodu, že metoda kartogramu se nejčastěji kombinuje s metodou kartodiagramu. Tato kombinace metod přináší výhodu současné prezentace absolutních i relativních hodnot. Pomocí zmíněných metod budou graficky v následujících kapitolách 3.3.1 až 3.3.5 přehledně znázorněny vybrané údaje o investičních projektech v jednotlivých městských obvodech Ostravy. Pro tvorbu těchto mapových výstupů bude využit software ArcGIS for Desktop společnosti ESRI.

Pro ucelený obraz o investičních projektech v Ostravě budou vytvořeny mapové výstupy zobrazující tyto projekty z několika hledisek. Ty budou postupně popsány v kapitolách 3.3.1 až 3.3.5. Mezi použité metody zkoumání se řadí i metoda z kapitoly 3.2, ve které bude využita metoda komparace. Metoda komparace bude využita rovněž ve čtvrté kapitole.

Pro metodu kartogramu byla zvolena relativní hodnota vztahená k ploše, a to hustota zalidnění (obyv. / km²) /viz. Příloha č. 5/.

Pomocí metody kartodiagramu budou zaneseny údaje o investičních projektech v jednotlivých městských obvodech. Oproti kartogramu se u kartodiagramu jedná o absolutní hodnoty specifikující tyto projekty.

Analýza investičních projektů bude následně využita ke zhodnocení plnění Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013 a jeho aktualizované verze na léta 2009 – 2015.

3.2 Projekty statutárního města Ostravy

Metropole Ostrava se pečlivě věnuje svému rozvoji prostřednictvím rozvojových aktivit. Ve statutárním městě Ostravě bylo v programovém období 2007 – 2013 evidováno celkem 358 veřejných projektů (s ukončenou realizací, v realizaci či před realizací) s celkovými náklady ve výši 12,3 mld. Kč, které jsou spolufinancovány ze 71 %. U všech těchto projektů byla schválena žádost o dotaci z externích finančních zdrojů. K 1. dubnu roku 2014 bylo z těchto 358 projektů ukončeno celkem 247 projektů s dotací ve výši 2,3 mld. Kč. Zároveň bylo celkem 91 projektů v realizaci s dotací ve výši 2,5 mld. Kč a 20 projektů před realizací s dotací 3,9 mld. Kč. Ke spolufinancování projektů je z operačních programů nejvíce využíván Regionální operační program Moravskoslezsko, který tvoří 64 % z objemu dotací po ukončení projektů. Druhým nejvyužívanějším operačním programem je Integrovaný operační program, tvořící 18 % z objemu dotací po ukončení projektů a třetím nejvyužívanějším operačním programem je OP Životní prostředí, který představuje 7 % z objemu dotací po ukončení projektů. Podíl ostatních operačních programů na celkovém objemu poskytnutých dotací není tak znatelný, pohybuje se do výše 3 %.

Ve sledovaném období byly rozlišeny veřejné projekty investiční a neinvestiční. Z celkového počtu 358 projektů bylo 54 % investičních a 46 % neinvestičních. 192 projektů investičních s celkovými náklady ve výši 11,9 mld. Kč a výší dotace 8,4 mld. Kč a 166 projektů neinvestičních s celkovými náklady ve výši 385 mil. Kč a výší dotace 305 mil. Kč.

Dále se diplomová práce blíže věnuje investičním projektům statutárního města Ostravy. Detailní informace o investičních i neinvestičních projektech SMO v letech 2007 – 2013 zobrazují přílohy /viz. Příloha č. 6 a Příloha č. 7/.

3.3 Analýza investičních projektů statutárního města Ostravy

Jelikož jsou výstupy investičních projektů lépe uchopitelné pro zvolenou analýzu, diplomová práce je zaměřena na zhodnocení investičních projektů SMO v letech 2007 – 2013. V této kapitole jsou blíže představeny investiční projekty SMO v rámci jednotlivých městských obvodů. Kapitola přináší přehled o investičních projektech z pěti různých úhlů pohledu. Jedná se o analýzu investičních projektů podle stavu realizace, podle zaměření, podle finanční náročnosti, podle externích finančních zdrojů a podle nositelů.

Jak bylo uvedeno v kapitole 3.2, v Ostravě bylo evidováno 192 investičních projektů se schválenou žádostí o dotaci. Pro analýzu investičních projektů však tento počet bude omezen. Důvodem je neúplná projektová dokumentace jednoho z investičních projektů, do níž nebyly doplněny konkrétní údaje týkající se celkových nákladů na projekt, interních nákladů na projekt a ani výše přijaté dotace. Nezahrnutým projektem je projekt „Stavební úpravy budovy kolejí B na Hotel VŠB – TU Ostrava“ nacházející se v městském obvodu Poruba, jehož realizace již byla ukončena, byl spolufinancován Regionálním operačním programem Moravskoslezsko a jehož nositelem byl Magistrát města Ostravy. Analýza investičních projektů tedy bude specifikovat 191 projektů.

Pro ucelený obraz byly vytvořeny dva přehledné souhrny investičních projektů podle operačních programů Evropské unie a mimo ni /viz. Příloha č. 8 a Příloha č. 9/. Příloha č. 8 ukazuje, že z celkem 191 IP bylo spolufinancováno z EU 123 z nich. Ke spolufinancování IP jsou nejvíce využívány operační programy EU: Regionální operační program Moravskoslezsko, dále OP Životní prostředí a Integrovaný operační program. Příloha č. 9 ukazuje, že zbylých 68 IP bylo spolufinancováno z jiných nežli unijních zdrojů, a to především z ministerstev ČR.

U všech analyzovaných projektů bylo určeno místo realizace. Projekty se vyskytují buď v jednom konkrétním městském obvodu, nebo ve více konkrétních obvodech Ostravy. Zároveň některým projektům nešlo přiřadit konkrétní místo realizace, jelikož se jednalo o projektové výstupy s možným výskytem na celém území Ostravy. Současně se objevily i projekty, které mají místo realizace mimo území Ostravy, a to konkrétně na Čeladné, v Moravskoslezských Beskydech a v Mošnově. Z celkového počtu 191 projektů se sedm projektů⁸ nachází ve více konkrétních obvodech, osmnáct se může vyskytovat na celém území Ostravy a tři projekty se nachází mimo území SMO. Ostatních 163 IP má místo realizace určeno konkrétním městským obvodem.

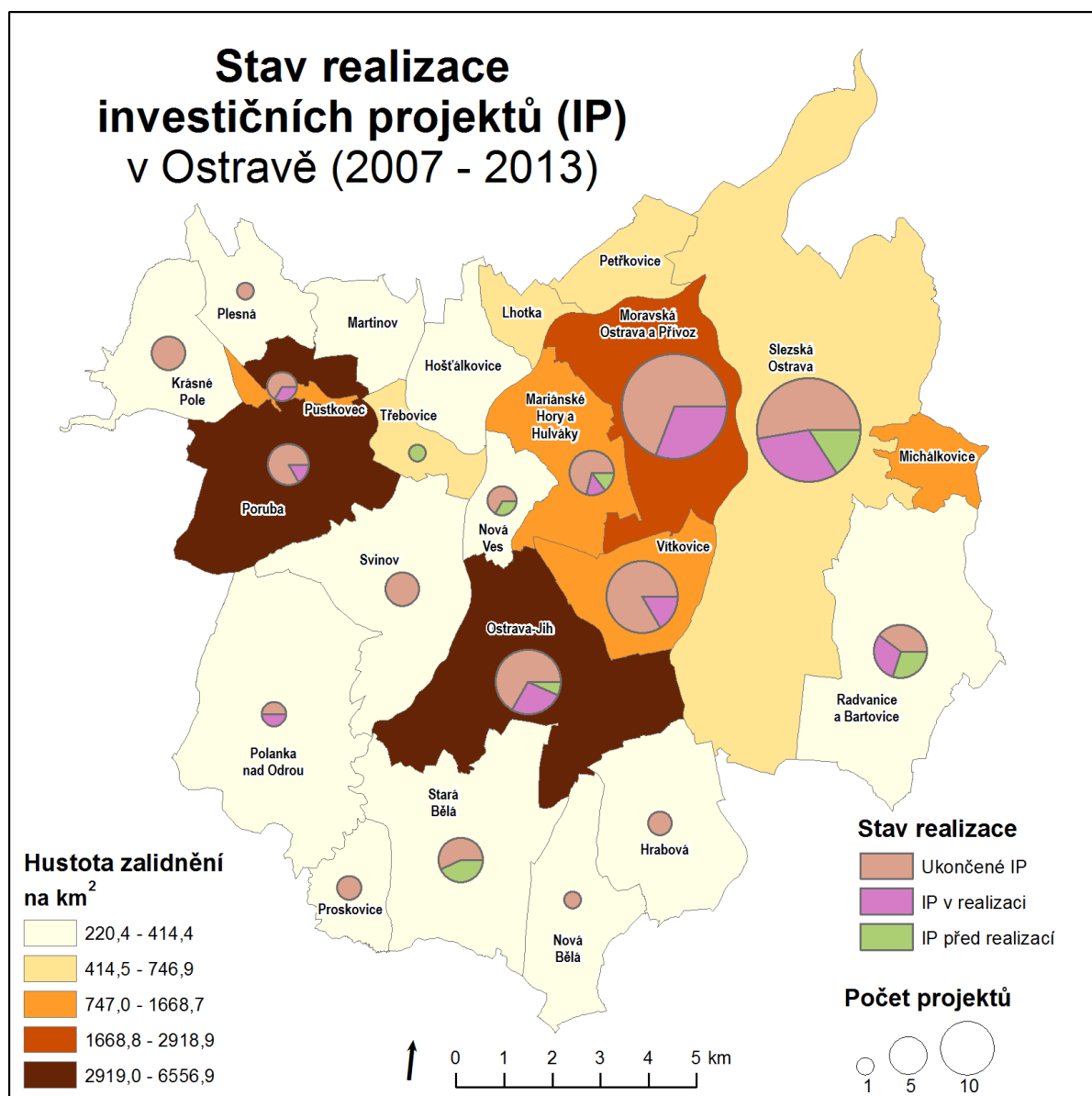
⁸ Místo realizace těchto sedmi investičních projektů je uvedeno v Příloze č. 6 v poznámkách.

Při určování místa realizace došlo ke zjištění, že pěti městských obvodů (Hošťálkovic, Lhotky, Martinova, Michálkovic a Petřkovic) se týkají projekty pouze s místem realizace "více MO". Nelze tedy říci, že se v těchto obvodech nerealizovaly žádné investiční projekty. Jedná se o menší městské obvody na okraji Ostravy. To je možnou příčinou téměř zanedbatelného počtu realizovaných investičních projektů na jejich území. Je vhodné podotknout, že samotné městské obvody nejsou nositeli žádného ze sledovaných investičních projektů, což může vypovídat i o míře jejich snahy o vlastní rozvoj území.

3.3.1 Analýza investičních projektů podle stavu realizace

Prvním z hledisek je stav realizace investičních projektů. Nejvíce IP se nachází v městských obvodech Moravská Ostrava a Přívoz a Slezská Ostrava, což odpovídá jejich rozloze i faktu, že obvody tvoří část centra Ostravy, zejména pak obvod Moravská Ostrava a Přívoz. Z celkového počtu 163 IP bylo k 1. dubnu roku 2014 109 ukončených IP, 38 IP v realizaci a 16 IP před realizací, jak ukazuje následující tabulka /viz. Tab. 3.1/. Převažující počet ukončených IP je typický pro všech osmnáct městských obvodů, na jejichž území se IP nacházejí. Mapový výstup stavu realizace investičních projektů /viz. Obr. 3.1/ přehledně znázorňuje stav realizace IP v jednotlivých městských obvodech. Městské obvody Svinov, Krásné Pole, Plesná, Proskovice, Nová Bělá a Hrabová se mohou pyšnit tím, že veškeré své projekty již mají zrealizovány. IP v Porubě, Pustkovci, Polance nad Odrou, ve Vítkovicích a Moravské Ostravě a Přívozu jsou již zrealizovány, nebo se realizují. IP v Nové Vsi a Staré Bělé jsou již zrealizovány nebo se jejich realizace teprve připravuje. Pouze Třebovice mají svůj IP ve stavu přípravy. V městských obvodech Ostrava – Jih, Slezské Ostravě, Mariánských Horách a Hulvákách a Radvanicích a Bartovicích se nachází IP ve všech stavech realizace.

Obr. 3.1: Stav realizace investičních projektů

Zdroj: VŠB – TU Ostrava, institut Geoinformatiky, 2015. ČSÚ, Statistický lexikon obcí 2013. SMO, Územně analytické podklady pro správní obvod statutárního města Ostravy: aktualizace 2014. Magistrát města Ostravy, 2014. Zpracování mapy: Ing. Igor Ivan, Ph.D. Příprava dat vlastní.

V následující tabulce /viz. Tab. 3.1/ jsou rovněž zahrnuty údaje o IP nacházejících se buď ve více městských obvodech anebo s místem realizace mimo statutární město Ostravu.

Tab. 3.1: Stav realizace investičních projektů

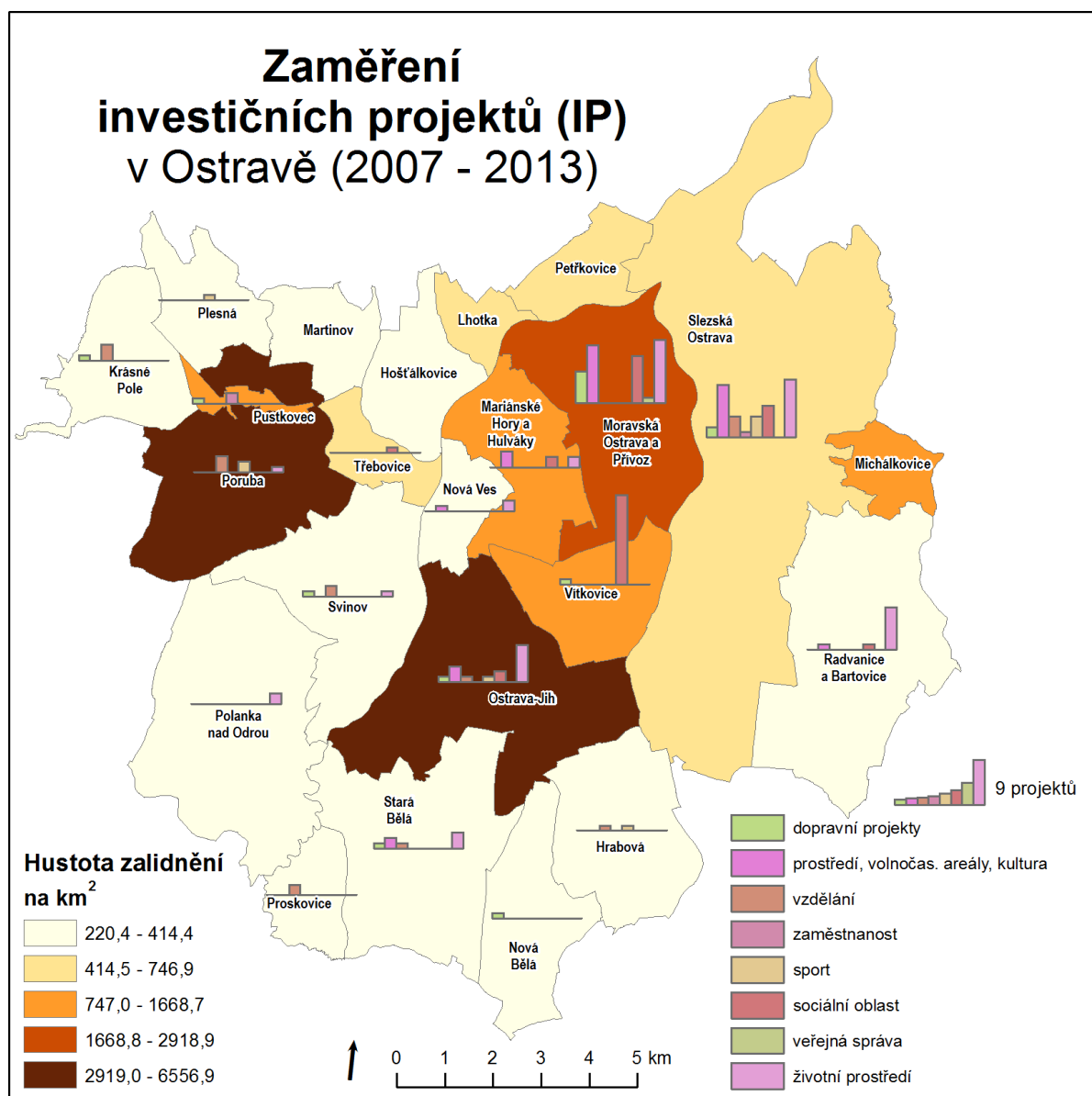
<i>Místo realizace</i>	<i>Počet IP</i>	<i>Ukončené IP</i>	<i>IP v realizaci</i>	<i>IP před realizací</i>
<i>Hrabová</i>	2	2	0	0
<i>Krásné Pole</i>	4	4	0	0
<i>Mariánské Hory a Hulváky</i>	7	5	1	1
<i>Moravská Ostrava a Přívoz</i>	39	27	12	0
<i>Nová Bělá</i>	1	1	0	0
<i>Nová Ves</i>	3	2	0	1
<i>Ostrava-Jih</i>	15	10	4	1
<i>Plesná</i>	1	1	0	0
<i>Polanka nad Odrou</i>	2	1	1	0
<i>Poruba</i>	6	5	1	0
<i>Proskovice</i>	2	2	0	0
<i>Pustkovec</i>	3	2	1	0
<i>Radvanice a Bartovice</i>	10	4	3	3
<i>Slezská Ostrava</i>	38	20	12	6
<i>Stará Bělá</i>	7	4	0	3
<i>Svinov</i>	4	4	0	0
<i>Třebovice</i>	1	0	0	1
<i>Vítkovice</i>	18	15	3	0
Celkem	163	109	38	16
<i>Více městských obvodů</i>	25	16	6	3
<i>Mimo statutární město Ostravu</i>	3	2	1	0
Celkem	28	18	7	3
Celkem	191	127	45	19

Zdroj: Magistrát města Ostravy, 2014. Vlastní zpracování.

3.3.2 Analýza investičních projektů podle zaměření

Druhým hlediskem je zaměření investičních projektů. Zaměření IP je rozčleněno pro účely této analýzy do devíti skupin, přičemž svým obsahovým zaměřením se téměř ztotožňují se sekcemi stanovenými samotným městem. Jedná se o sekci dopravní projekty, městské prostředí, volnočasové areály a kultura, projekty pro vzdělání, projekty pro zaměstnanost, sport, sociální oblast, veřejná správa, bezpečnost a životní prostředí. Z celkového počtu 163 IP se jich nejvíce zaměřuje na životní prostředí, dále na sociální oblast a na městské prostředí, volnočasové areály a kultura, jak ukazuje následující tabulka /viz. Tab. 3.2/. Mapový výstup zaměření investičních projektů /viz. Obr. 3.2/ přehledně znázorňuje jejich zaměření v jednotlivých městských obvodech. Největší různorodost IP vykazují obvody Slezská Ostrava, Ostrava – Jih a Moravská Ostrava a Přívoz. Naopak obvod Vítkovice má IP zaměřené účelně především na sociální oblast.

Obr. 3.2: Zaměření investičních projektů

Zdroj: VŠB – TU Ostrava, institut Geoinformatiky, 2015. ČSÚ, Statistický lexikon obcí 2013. SMO, Územně analytické podklady pro správní obvod statutárního města Ostravy: aktualizace 2014. Magistrát města Ostravy, 2014. Zpracování mapy: Ing. Igor Ivan, Ph.D. Příprava dat vlastní.

V následující tabulce /viz. Tab. 3.2/ jsou rovněž zahrnuty údaje o IP nacházejících se buď ve více městských obvodech anebo s místem realizace mimo statutární město Ostravu.

Tab. 3.2: Zaměření investičních projektů

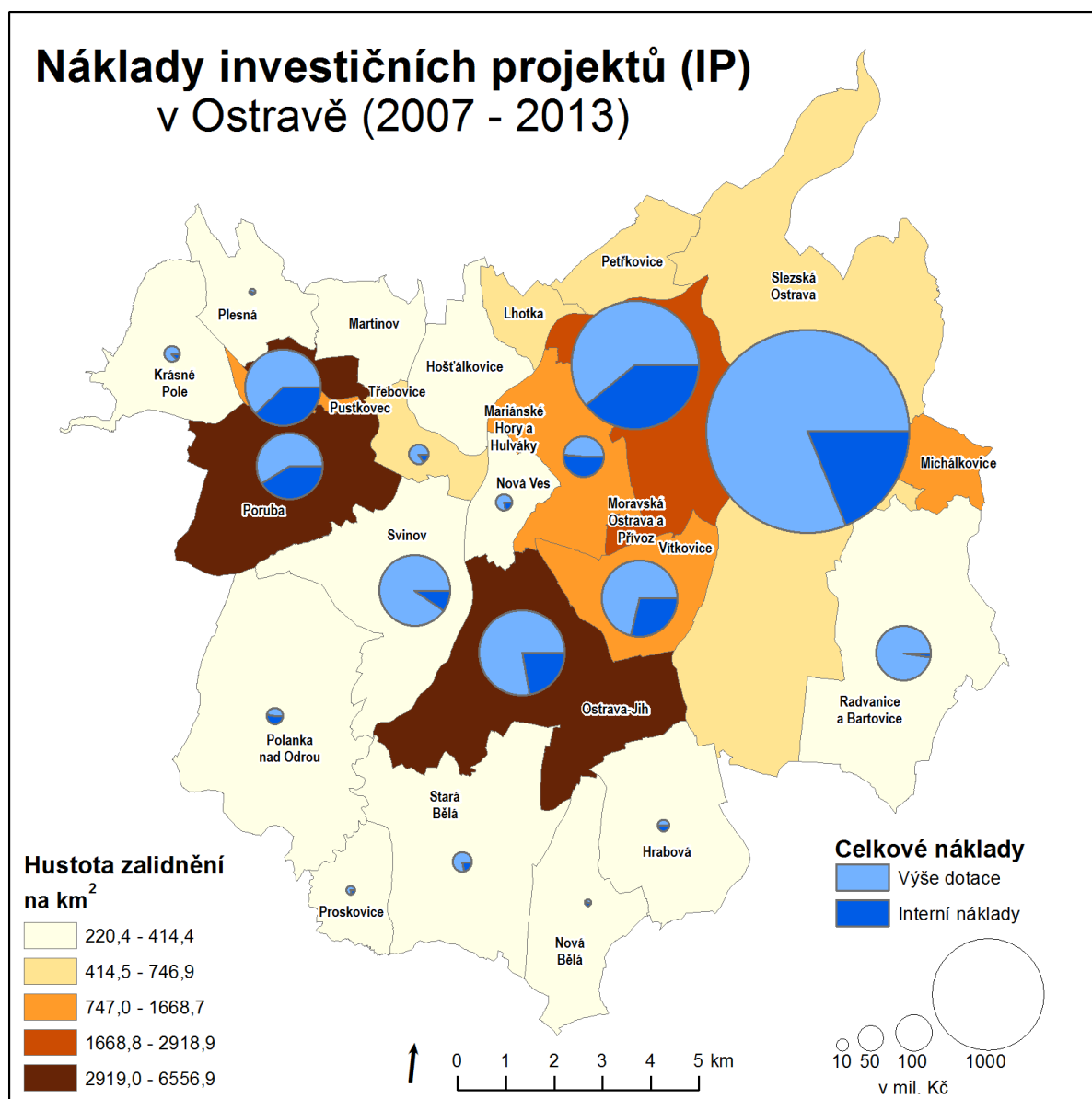
<i>Místo realizace</i>	<i>Počet IP</i>	<i>B</i>	<i>DP</i>	<i>MP VAK</i>	<i>PV</i>	<i>PZ</i>	<i>S</i>	<i>SO</i>	<i>VS</i>	<i>ŽP</i>
<i>Hrabová</i>	2	0	0	0	1	0	1	0	0	0
<i>Krásné Pole</i>	4	0	1	0	3	0	0	0	0	0
<i>Mariánské Hory a Hulváky</i>	7	0	0	3	0	0	0	2	0	2
<i>Moravská Ostrava a Přívoz</i>	39	0	6	11	0	0	0	9	1	12
<i>Nová Bělá</i>	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
<i>Nová Ves</i>	3	0	0	1	0	0	0	0	0	2
<i>Ostrava-Jih</i>	15	0	1	3	1	0	1	2	0	7
<i>Plesná</i>	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
<i>Polanka nad Odrou</i>	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
<i>Poruba</i>	6	0	0	0	3	0	2	0	0	1
<i>Proskovice</i>	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0
<i>Pustkovec</i>	3	0	1	0	0	2	0	0	0	0
<i>Radvanice a Bartovice</i>	10	0	0	1	0	0	0	1	0	8
<i>Slezská Ostrava</i>	38	0	2	10	4	1	4	6	0	11
<i>Stará Bělá</i>	7	0	1	2	1	0	0	0	0	3
<i>Svinov</i>	4	0	1	0	2	0	0	0	0	1
<i>Třebovice</i>	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
<i>Vítkovice</i>	18	0	1	0	0	0	0	17	0	0
Celkem	163	0	15	31	17	3	9	38	1	49
<i>Více městských obvodů</i>	25	2	3	1	1	0	1	1	8	8
<i>Mimo statutární město Ostravu</i>	3	0	0	0	0	1	0	1	0	1
Celkem	28	2	3	1	1	1	1	2	8	9
Celkem	191	2	18	32	18	4	10	40	9	58

Zdroj: Magistrát města Ostravy, 2014. Vlastní zpracování.

3.3.3 Analýza investičních projektů podle finanční náročnosti

Třetím úhlem pohledu na investiční projekty je jejich finanční náročnost. Jak bylo zmíněno v kapitole 3.3.1, nejvíce IP se nachází v městských obvodech Moravská Ostrava a Přívoz a Slezská Ostrava, čemuž odpovídá i výše celkově vynaložených finančních prostředků. V obou zmíněných obvodech Ostravy se profinancovala částka přesahující 1 mld. Kč za zhruba srovnatelný počet IP /viz. Tab. 3.3/. Navýšení nákladů o 2 mld. Kč u Slezské Ostravy oproti Moravské Ostravě a Přívozu způsobila finanční náročnost jednoho konkrétního projektu „Gravitační odvodnění Hrušova“ /viz. Příloha č. 6/. Mapový výstup finanční náročnosti investičních projektů /viz. Obr. 3.3/ přehledně znázorňuje, že všechny IP jsou významnou měrou dotovány z externích finančních zdrojů. Z celkového finančního objemu 7,3 mld. Kč na IP sledované touto analýzou představuje výše dotace 5,5 mld. Kč, tj. 74,7 %. Přesné finanční částky zachycuje příložená tabulka /viz. Tab. 3.3/.

Obr. 3.3: Finanční náročnost investičních projektů

Zdroj: VŠB – TU Ostrava, institut Geoinformatiky, 2015. ČSÚ, Statistický lexikon obcí 2013. SMO, Územně analytické podklady pro správní obvod statutárního města Ostravy: aktualizace 2014. Magistrát města Ostravy, 2014. Zpracování mapy: Ing. Igor Ivan, Ph.D. Příprava dat vlastní.

V následující tabulce /viz. Tab. 3.3/ jsou rovněž zahrnuty údaje o IP nacházejících se buď ve více městských obvodech anebo s místem realizace mimo statutární město Ostravu.

Tab. 3.3: Finanční náročnost investičních projektů

<i>Místo realizace</i>	<i>Počet IP</i>	<i>Interní náklady v Kč</i>	<i>Výše dotace v Kč</i>	<i>Celkové náklady v Kč</i>
<i>Hrabová</i>	2	5 175 000	5 194 000	10 369 000
<i>Krásné Pole</i>	4	2 638 000	16 869 000	19 507 000
<i>Mariánské Hory a Hulváky</i>	7	68 683 435	64 293 327	132 976 761
<i>Moravská Ostrava a Přívoz</i>	39	505 592 207	789 224 900	1 294 817 108
<i>Nová Bělá</i>	1	2 109 000	1 419 000	3 528 000
<i>Nová Ves</i>	3	4 362 563	15 552 369	19 914 932
<i>Ostrava-Jih</i>	15	128 350 673	450 121 850	578 472 522
<i>Plesná</i>	1	1 400 000	1 116 000	2 516 000
<i>Polanka nad Odrou</i>	2	11 434 000	10 339 000	21 773 000
<i>Poruba</i>	6	142 978 195	204 917 484	347 895 679
<i>Proskovice</i>	2	1 238 000	5 057 400	6 295 400
<i>Pustkovec</i>	3	174 312 071	283 017 898	457 329 969
<i>Radvanice a Bartovice</i>	10	5 513 275	233 183 532	238 696 807
<i>Slezská Ostrava</i>	38	618 831 482	2 659 715 125	3 278 546 608
<i>Stará Bělá</i>	7	6 434 678	22 879 500	29 314 178
<i>Svinov</i>	4	38 646 182	363 476 131	402 122 313
<i>Třebovice</i>	1	5 124 360	25 500 000	30 624 360
<i>Vítkovice</i>	18	131 515 165	328 865 199	460 380 365
<i>Celkem</i>	163	1 854 338 286	5 480 741 715	7 335 080 002
<i>Více městských obvodů</i>	25	1 307 475 975	2 127 508 636	3 434 984 611
<i>Mimo statutární město Ostravu</i>	3	354 723 891	802 376 265	1 157 100 156
<i>Celkem</i>	28	1 662 199 866	2 929 884 901	4 592 084 767
<i>Celkem</i>	191	3 516 538 152	8 410 626 616	11 927 164 769

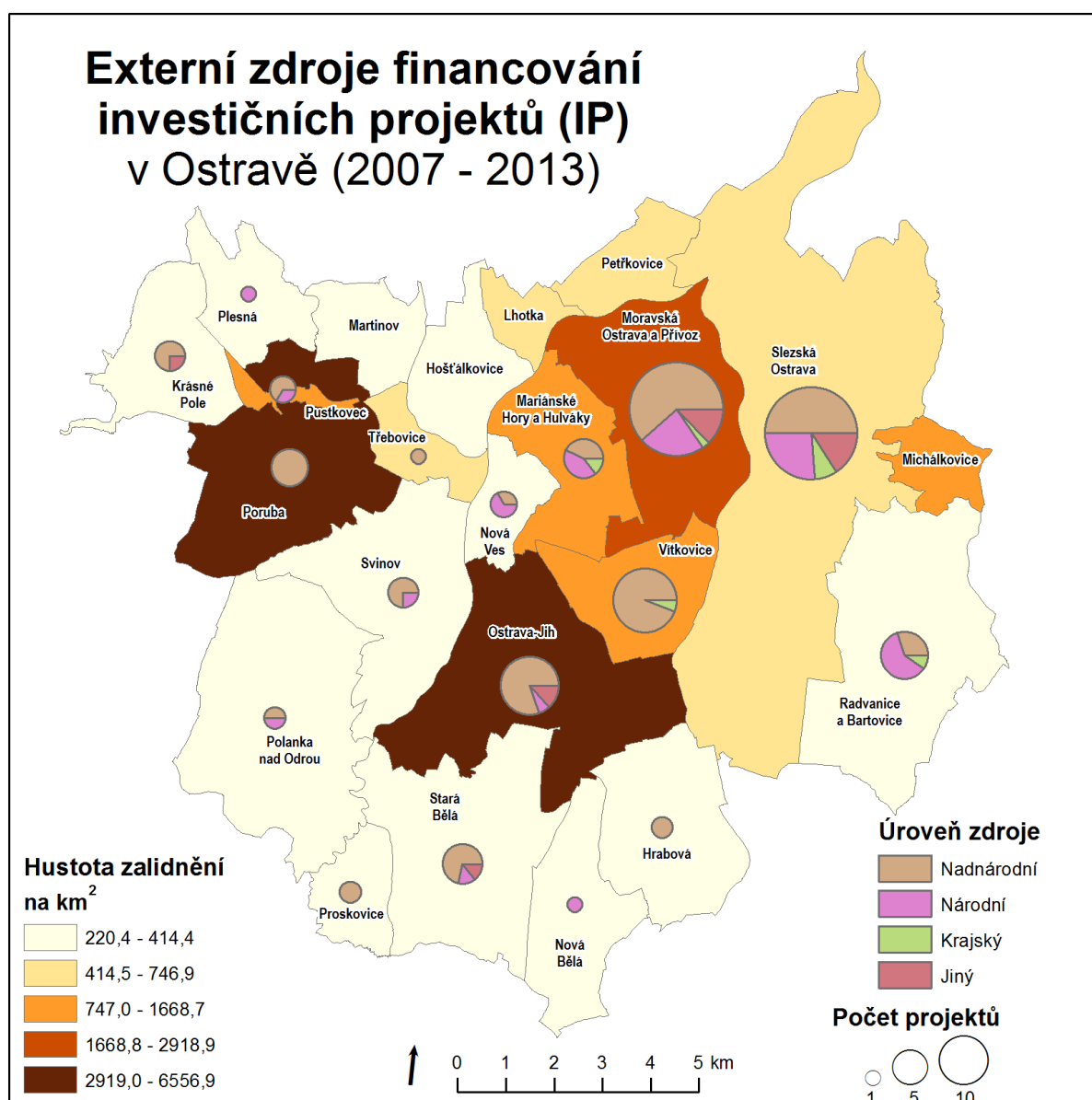
Zdroj: Magistrát města Ostravy, 2014. Vlastní zpracování.

3.3.4 Analýza investičních projektů podle externích finančních zdrojů

Potenciál rozvoje městu mimo jiné dává veřejná podpora, která může mít několik forem. Mohou to být dotační programy, ale také institucionální podpora, které se městu dostává například získáním statutu krajského města. Pro možnost čerpání unijních prostředků je klíčové zařazení území města do cíle Konvergence politiky soudržnosti EU v období 2007 – 2013. Z pohledu čerpání dotačních prostředků národní regionální politiky je významné začlenění města do regionu se soustředěnou podporou státu. Ostrava tedy může pro realizaci svých rozvojových aktivit čerpat prostředky jak z národních zdrojů, tak z těch unijních. Zároveň se jí daří získávat podporu i z jiných nadnárodních zdrojů, kterými v případě sledovaných investičních projektů byly prostředky z norských fondů. V pořadí čtvrtým aspektem této analýzy je úroveň externích zdrojů financování IP. Jak ukazuje následující tabulka /viz. Tab. 3.4/, nejvyšší měrou přispívají nadnárodní zdroje. V absolutní většině se jedná o finanční podporu z fondů Evropské unie. Důležitými zdroji jsou rovněž národní

zdroje. Jedná se o finanční pomoc jednotlivých ministerstev, dále o finanční pomoc ze státních fondů, jmenovitě ze Státního fondu rozvoje bydlení, Státního fondu životního prostředí, Státního fondu dopravní infrastruktury aj. Externím zdrojem na krajské úrovni je Moravskoslezský kraj. Do jiných zdrojů byly zařazeny zejména finanční příspěvky komerčních firem, holdingů, zájmových organizací a ostatních externích partnerů projektu. Mapový výstup této dílčí analýzy IP přehledně zachycuje, z jakých zdrojů je čerpána finanční pomoc v rámci jednotlivých městských obvodů /viz. Obr. 3.4/.

Obr. 3.4: Úroveň externích zdrojů financování investičních projektů

Zdroj: VŠB – TU Ostrava, institut Geoinformatiky, 2015. ČSÚ, Statistický lexikon obcí 2013. SMO, Územně analytické podklady pro správní obvod statutárního města Ostravy: aktualizace 2014. Magistrát města Ostravy, 2014. Zpracování mapy: Ing. Igor Ivan, Ph.D. Příprava dat vlastní.

V následující tabulce /viz. Tab. 3.4/ jsou rovněž zahrnuty údaje o IP nacházejících se buď ve více městských obvodech anebo s místem realizace mimo statutární město Ostravu.

Tab. 3.4: Úroveň externích zdrojů financování investičních projektů

<i>Místo realizace</i>	<i>Počet IP</i>	<i>Nadnárodní</i>	<i>Národní</i>	<i>Krajský</i>	<i>Jiný</i>
<i>Hrabová</i>	2	2	0	0	0
<i>Krásné Pole</i>	4	3	0	0	1
<i>Mariánské Hory a Hulváky</i>	7	3	3	1	0
<i>Moravská Ostrava a Přívoz</i>	39	24	9	1	5
<i>Nová Bělá</i>	1	0	1	0	0
<i>Nová Ves</i>	3	1	2	0	0
<i>Ostrava-Jih</i>	15	12	1	0	2
<i>Plesná</i>	1	0	1	0	0
<i>Polanka nad Odrou</i>	2	1	1	0	0
<i>Poruba</i>	6	6	0	0	0
<i>Proskovice</i>	2	2	0	0	0
<i>Pustkovec</i>	3	2	1	0	0
<i>Radvanice a Bartovice</i>	10	3	6	1	0
<i>Slezská Ostrava</i>	38	19	10	3	6
<i>Stará Bělá</i>	7	5	1	0	1
<i>Svinov</i>	4	3	1	0	0
<i>Třebovice</i>	1	1	0	0	0
<i>Vítkovice</i>	18	17	0	1	0
Celkem	163	104	37	7	15
<i>Více městských obvodů</i>	25	20	4	0	1
<i>Mimo statutární město Ostravu</i>	3	2	1	0	0
Celkem	28	22	5	0	1
Celkem	191	126	42	7	16

Zdroj: Magistrát města Ostravy, 2014. Vlastní zpracování.

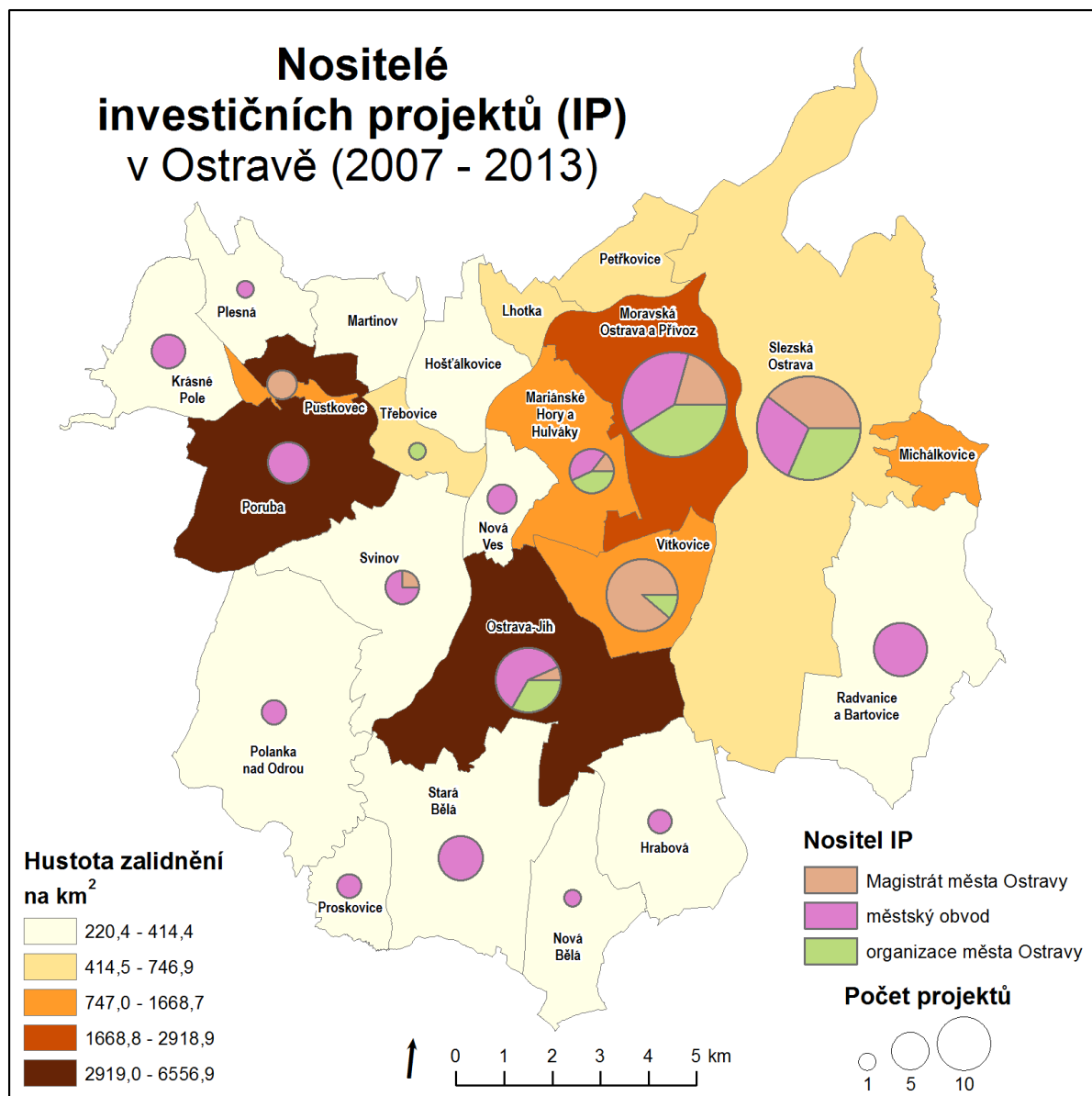
3.3.5 Analýza investičních projektů podle nositelů

Jedním z pojmů, se kterým se můžeme setkat při realizaci záměrů municipálního rozvoje, je výraz "nositel projektu". Nositelem projektu je příjemce finanční podpory, a současně ten, kdo realizuje projektové úkoly.

Posledním sledovaným aspektem této analýzy je posouzení IP podle jejich nositelů. Poslední mapový výstup analýzy zobrazuje různé nositele investičních projektů /viz. Obr. 3.5/. Rozlišujeme tři nositele IP, jimiž jsou Magistrát města Ostravy, jednotlivé městské obvody SMO a organizace města Ostravy. Nejčtenějšími nositeli IP sledovaných touto analýzou jsou městské obvody, jak uvádí tabulka /viz. Tab. 3.5/. Tuto skutečnost lze vnímat pozitivně z pohledu snahy městských obvodů o vlastní rozvoj.

Čistě investiční projekty městských obvodů se nachází v Plesné, Krásném Poli, Porubě, Polance nad Odrou, v Proskovicích, Staré Bělé, Nové Bělé, Hrabové, Nové Vsi a Radvanicích a Bartovicích. Oproti tomu v obvodech Moravská Ostrava a Přívoz, Slezská Ostrava, Mariánské Hory a Hulváky a Ostrava – Jih jsou IP pod záštitou všech tří nositelů.

Obr. 3.5: Nositelé investičních projektů

Zdroj: VŠB – TU Ostrava, institut Geoinformatiky, 2015. ČSÚ, Statistický lexikon obcí 2013. SMO, Územně analytické podklady pro správní obvod statutárního města Ostravy: aktualizace 2014. Magistrát města Ostravy, 2014. Zpracování mapy: Ing. Igor Ivan, Ph.D. Příprava dat vlastní.

V následující tabulce /viz. Tab. 3.5/ jsou rovněž zahrnuty údaje o IP nacházejících se buď ve více městských obvodech anebo s místem realizace mimo statutární město Ostravu.

Tab. 3.5: Nositelé investičních projektů

<i>Místo realizace</i>	<i>Počet IP</i>	<i>MMO</i>	<i>MO</i>	<i>OMO</i>
<i>Hrabová</i>	2	0	2	0
<i>Krásné Pole</i>	4	0	4	0
<i>Mariánské Hory a Hulváky</i>	7	1	3	3
<i>Moravská Ostrava a Přívoz</i>	39	8	15	16
<i>Nová Bělá</i>	1	0	1	0
<i>Nová Ves</i>	3	0	3	0
<i>Ostrava-Jih</i>	15	1	9	5
<i>Plesná</i>	1	0	1	0
<i>Polanka nad Odrou</i>	2	0	2	0
<i>Poruba</i>	6	0	6	0
<i>Proskovice</i>	2	0	2	0
<i>Pustkovec</i>	3	3	0	0
<i>Radvanice a Bartovice</i>	10	0	10	0
<i>Slezská Ostrava</i>	38	15	11	12
<i>Stará Bělá</i>	7	0	7	0
<i>Svinov</i>	4	1	3	0
<i>Třebovice</i>	1	0	0	1
<i>Vítkovice</i>	18	16	0	2
<i>Celkem</i>	163	45	79	39
<i>Více městských obvodů</i>	25	21	0	4
<i>Mimo statutární město Ostravu</i>	3	1	0	2
<i>Celkem</i>	28	22	0	6
<i>Celkem</i>	191	67	79	45

Zdroj: Magistrát města Ostravy, 2014. Vlastní zpracování.

3.4 Celkové zhodnocení

Tato diplomová práce hodnotí v širším či užším měřítku 358 veřejných projektů se schválenou žádostí o dotaci v letech 2007 – 2013. Jejich celkové náklady činí 12 312 093 598 Kč, přičemž výše přijaté dotace 8 715 831 495 Kč tvoří 71 %. Z uvedeného počtu 358 tvoří 54 % investiční projekty a 46 % projekty neinvestiční. Celkové náklady investičních projektů činí 11 927 164 769 Kč, přičemž výše přijaté dotace 8 410 626 616 Kč tvoří 71 %. U neinvestičních projektů dosahuje dotace dokonce 79 %. To je o 8 p. b. více než u investičních projektů.

Podrobněji práce dále analyzuje investiční projekty. Celkově bylo v letech 2007 – 2013, respektive k 1. dubnu roku 2014 evidováno 192 IP se schválenou žádostí o dotaci. Z důvodu neúplné projektové dokumentace bylo do analýzy IP zahrnuto pouze 191 investičních projektů. Jejich analýza je podrobněji rozvržena do pěti hodnotících kritérií.

Týká se konkrétněji pouze 163 IP, jelikož každý z nich je zastoupen jen v jediném městském obvodu.

Prvním hodnotícím kritériem analýzy IP je stav realizace. Kladně je hodnocena skutečnost, že většina projektů již byla úspěšně zrealizována.

Druhým hodnotícím kritériem analýzy IP je zaměření. V úhrnu je zaměřeno 49 IP na životní prostředí, 38 IP na sociální oblast a 31 IP na městské prostředí, volnočasové areály a kulturu. Vzhledem k měnícímu se charakteru regionu je právě investování do jmenovaných sekcí velkým přínosem.

Třetím a čtvrtým hodnotícím kritériem analýzy IP je finanční náročnost a s ní související zdroje finanční pomoci. Díky úspěšnému čerpání dotací z různých zdrojů se rozvoj města posouvá stále směrem kupředu.

Posledním hodnotícím kritériem analýzy IP jsou jejich nositelé. Nejvíce zastoupenými nositeli jsou jednotlivé městské obvody. Ty mají nejlepší předpoklad pro definování potřeb svého území. Proto by se měly aktivně účastnit na realizaci veřejných projektů.

V následující kapitole se práce opírá o provedenou analýzu investičních projektů a zaměřuje se na zhodnocení plnění Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013 a jeho aktualizované verze na léta 2009 – 2015 prostřednictvím vyhodnocení naplňování strategických priorit.

4 Naplnění plánu rozvoje města Ostravy investičními projekty v letech 2007 – 2013

Tato kapitola pojednává o plnění Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013 a jeho aktualizované verze na léta 2009 – 2015 investičními projekty prostřednictvím vyhodnocení naplňování strategických priorit. Je provedena také komparace těchto strategických dokumentů města Ostravy.

4.1 Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013, 2009 – 2015

Město ve svém strategickém dokumentu uvádí vize pro jednotlivé oblasti rozvoje a jim přiřazuje dlouhodobé cíle. Stanovilo si sedm oblastí rozvoje, které jsou totožné jak u Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013, tak u jeho aktualizované verze na léta 2009 – 2015.

Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013

Strategický dokument města na léta 2005 – 2013, který byl zpracováván v období let 2004 – 2005, formuloval globální vizi města, ta zní: „Zelená Ostrava“ – „Město aktivních lidí; Metropole vzdělání, průmyslu, obchodu a zábavy“ (Statutární město Ostrava, 2003). Dokument byl vydán na období let 2005 – 2013 a obsahoval sedm prioritních oblastí rozvoje.

Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2009 – 2015

Změněné socioekonomické podmínky města Ostravy i celého Moravskoslezského kraje po roce 2004 vyvolaly potřebu vytvoření nového SPR. Výsledkem je aktualizovaná verze předchozího SPR na léta 2005 – 2013 „Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2009 – 2015“, ve kterých bude vrcholit příliv finančních prostředků z unijních zdrojů. SPR formuloval globální vizi města následovně: „Ostrava!!! ... druhý nejsilnější rozvojový pól v ČR“ (Statutární město Ostrava, 2009). Této globální vize chce město dosáhnout prostřednictvím rozvoje v oblasti hospodářského, lidského, přírodního i územního potenciálu. Aktualizovaná strategie města obsahuje sedm prioritních oblastí rozvoje stejně jako její předchůdkyně z období 2005 – 2013, jimiž jsou Územní oblast, Rozvoj lidských zdrojů, Hospodářský rozvoj, Kvalita života, Doprava a technická infrastruktura, Životní prostředí a Správa města a vnější vztahy. To už však neplatí pro dlouhodobé cíle prioritních oblastí, které byly stanoveny na základě změněných socioekonomických podmínek města.

4.1.1 Zhodnocení podle vytyčených priorit ze Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013, 2009 - 2015

Nástrojem pro plnění dlouhodobých cílů jednotlivých rozvojových oblastí SPR jsou rozvojové aktivity. Hodnocení plnění strategie města investičními projekty se opírá o jejich provedenou analýzu ve třetí kapitole /viz. Příloha č. 6/. Hodnocení bylo současně prováděno na základě informací ze Zpráv o plnění Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy za jednotlivá léta 2009, 2010 a 2011, ve kterých je jednotlivým projektům nadřazeno konkrétní opatření, konkrétní dlouhodobý cíl a současně také konkrétní strategická priorita. Zařazení projektů pod jednotlivé strategické priority a zároveň jejich stav realizace dokazuje, že většina z nich již splnila svou úlohu, přičemž nejvíce IP se soustřeďuje na oblast Rozvoje lidských zdrojů, Kvality života, Dopravy a technické infrastruktury a Životního prostředí.

Závěrem hodnocení je tedy skutečnost, že prostřednictvím sledovaných IP dochází k úspěšnému naplňování všech strategických priorit SPR statutárního města Ostravy, zejména zmíněných čtyř oblastí rozvoje.

5 Závěr

V posledních letech neustále roste zájem o problematiku rozvoje měst. Města jsou místy, která si část populace volí pro své žití, nebo je okolnostmi donucena v nich pobývat. Právě ve městech nalézají občané dobré podmínky pro kvalitní rozvoj života ve všech jeho fázích. Především kladou důraz na příležitosti pro rozvoj vzdělání, pracovního uplatnění, naplnění sportovního vyžití a duševních potřeb. Dynamický rozvoj krajské metropole Ostravy se v posledních letech promítá do života celého regionu. Na každém kroku je znát příliv nových investorů, zahraničních i domácích developerů a narůstající výstavba či rozvoj infrastruktury. Image regionu se zbavuje starých klišé a stává se významným centrem nejen regionu, ale i celé České republiky.

Diplomová práce podala ucelený obraz o veřejných projektech města Ostravy jakožto konkrétních rozvojových aktivitách financovaných z veřejných zdrojů. Cílem diplomové práce bylo zhodnocení investičních projektů města Ostravy v letech 2007 – 2013. Poznatky z analýzy projektů statutárního města Ostravy potvrdily, že v programovém období 2007 – 2013 bylo zrealizováno nemalé množství veřejných projektů, které přispěly k všestrannému rozvoji města. Je nutné podotknout, že ve světě měst existuje nepřeborné množství projektových záměrů, ale jen velmi omezené množství zdrojů, a to nejen finančních. Ve sledovaném období bylo v Ostravě evidováno 358 rozvojových akcí (s ukončenou realizací, v realizaci či před realizací) s celkovými náklady ve výši 12,3 mld. Kč, které jsou spolufinancovány ze 71 %. K 1. dubnu roku 2014 bylo z těchto 358 projektů ukončeno celkem 247 projektů s dotací ve výši 2,3 mld. Kč. Zároveň bylo celkem 91 projektů v realizaci s dotací ve výši 2,5 mld. Kč a 20 projektů před realizací s dotací 3,9 mld. Kč. Ke spolufinancování projektů je z operačních programů nejvíce využíván Regionální operační program Moravskoslezsko, který tvoří 64 % z objemu dotací po ukončení projektů. Analýza členění veřejné projekty na investiční a neinvestiční. Z celkového počtu 358 projektů bylo 54 % investičních a 46 % neinvestičních. Absolutním počtem to představuje 192 projektů investičních s celkovými náklady ve výši 11,9 mld. Kč a výší dotace 8,4 mld. Kč a 166 projektů neinvestičních s celkovými náklady ve výši 385 mil. Kč a výší dotace 305 mil. Kč.

Dále se práce již věnovala pouze investičním projektům a jejich podrobnější analýze. Do analýzy bylo zahrnuto pouze 191 investičních projektů. Důvodem byla neúplná projektová dokumentace jednoho z investičních projektů, do níž nebyly doplněny konkrétní údaje týkající se celkových nákladů na projekt, interních nákladů na projekt a ani výše přijaté dotace.

Pro ucelený obraz byly vytvořeny dva přehledné souhrny investičních projektů podle operačních programů Evropské unie a mimo ni, které ukázaly, že z celkem 191 IP bylo spolufinancováno z EU 123 z nich. Ke spolufinancování IP jsou nejvíce využívány operační programy EU: Regionální operační program Moravskoslezsko, dále OP Životní prostředí a Integrovaný operační program. Z čehož vyplývá, že zbylých 68 IP bylo spolufinancováno z jiných nežli unijních zdrojů, a to především z ministerstev ČR.

U všech analyzovaných projektů bylo určeno místo realizace. Z celkového počtu 191 projektů se sedm projektů nachází ve více konkrétních obvodech, osmnáct se může vyskytovat na celém území Ostravy a tři projekty se nachází mimo území SMO. Ostatních 163 IP má místo realizace určeno konkrétním městským obvodem. Při určování místa realizace došlo ke zjištění, že pěti městských obvodů (Hošťálkovic, Lhotky, Martinova, Michálkovic a Petřkovic) se týkají projekty pouze s místem realizace "více MO". Nelze tedy říci, že se v těchto obvodech nerealizovaly žádné investiční projekty. Jedná se o menší městské obvody na okraji Ostravy. To je možnou příčinou téměř zanedbatelného počtu realizovaných investičních projektů na jejich území. Je vhodné podotknout, že samotné městské obvody nejsou nositeli žádného ze sledovaných investičních projektů, což může vypovídat i o míře jejich snahy o vlastní rozvoj území.

Pro účely podrobnější analýzy 163 investičních projektů bylo využito pět hodnotících kritérií: stav realizace, zaměření, finanční náročnost, externích finančních zdroje a nositelé. Z pohledu prvního kritéria analýzy IP je kladně hodnocena skutečnost, že většina projektů již byla úspěšně zrealizována. V úhrnu bylo zaměřeno 49 IP na životní prostředí, 38 IP na sociální oblast a 31 IP na městské prostředí, volnočasové areály a kulturu. Vzhledem k měnícímu se charakteru regionu je právě investování do jmenovaných sekcí velkým přínosem. Jelikož se Ostrava nachází v území se soustředěnou podporou státu, mohou být její rozvojové aktivity spolufinancovány jak z národních zdrojů, tak z fondů EU. Díky úspěšnému čerpání dotací z různých zdrojů se rozvoj města posouvá stále směrem kupředu. Cílené a promyšlené čerpání těchto prostředků může pozitivním způsobem ovlivnit budoucnost nás všech. Analýza IP také ukázala, že nejvíce zastoupenými nositeli byly jednotlivé městské obvody. Ty mají nejlepší předpoklad pro definování potřeb svého území. Proto by se měly aktivně účastnit na realizaci veřejných projektů.

V závěrečné části se diplomová práce opírala o provedenou analýzu investičních projektů a byla zaměřena na zhodnocení plnění Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013 a jeho aktualizované verze na léta 2009 – 2015 prostřednictvím vyhodnocení naplňování strategických priorit.

Výsledkem hodnocení je skutečnost, že prostřednictvím investičních projektů dochází k úspěšnému naplňování stanovených rozvojových oblastí, zejména strategických priorit Rozvoj lidských zdrojů, Kvalita života, Doprava a technická infrastruktura a Životní prostředí.

Na základě zjištěných skutečností z této diplomové práce bych chtěla konstatovat, že realizace veřejných projektů metropole Ostravy se ubírá správným směrem. Je vhodné se vždy poučit z učiněných chyb a vyvarovat se jich do budoucna. Jedině takový zodpovědný a iniciativní přístup nám zajistí další rozvoj a prosperitu našeho města, celého regionu i celé společnosti. Proto by se kompetentní orgány měly zaměřit na vhodný výběr nových veřejných projektů, zejména pak na jejich precizní přípravu.

Seznam použité literatury

Odborné knihy

BUČEK, M., Š. REHÁK a J. TVRDOŇ. *Regionálna ekonómia a politika*. Bratislava: Iura Edition, 2010. 269 s. ISBN 978-80-8078-362-4.

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Zuzana KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ. *Region a regionální vědy: vybrané sociální, kulturní a environmentální aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008. 77 s. ISBN 978-80-7408-009-8.

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 300 s. ISBN 978-80-7357-910-4.

KUTSCHERAUER, A., R. VÁCLAVKOVÁ a J. MALINOVSKÝ et al. *Komplementární přístupy k podpoře regionálního a municipálního rozvoje*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2013. 120 s. ISBN 978-80-248-3285-2.

MAIER, Gunther a Franz TÖDTLING. *Regionálna a urbanistická ekonomika 2: regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava: Elita, 1998. 320 s. ISBN 80-8044-049-2.

MALINOVSKÝ, Jan. *Regionální ekonomika a rozvoj (A)*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2005. 65 s.

MALINOVSKÝ, Jan a Jan SUCHÁČEK. *Velký anglicko-český slovník regionálního rozvoje a regionální politiky Evropské unie*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2006. 1000 s. ISBN 80-248-1117-0.

MAREK, Dan a Tomáš KANTOR. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2009. 215 s. ISBN 978-80-87029-56-5.

SKOKAN, Karel. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis, 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5.

STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.

VÁCLAVKOVÁ, R., M. MELÁROVÁ a L. ORAMUS. *Efektivní řízení obce: strategie, marketing, projekty, veřejné zakázky*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2014. 182 s. ISBN: 978-80-248-3614-0.

VÁCLAVKOVÁ, Renáta. *Řízení regionálních projektů*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2012. 128 s.

WOKOUN, R., J. MALINOVSKÝ, M. DAMBORSKÝ, J. BLAŽEK et al. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

Články v odborném časopise (periodiku) nebo ve sborníku z konference

RW. Pěkný dárek z Nadace Evraz. *Zrcadlo* [online]. 2010, roč. 3, č. 4, s. 4. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.ctyrlistekostrava.cz/media/files/casopis-zrcadlo/zrcadlo-2010-4.pdf>

VÁCLAVKOVÁ, Renáta. Podstata a smysl strategického řízení regionálního rozvoje v České republice. In: *Regionální disparity a hospodářské subjekty v regionálním rozvoji*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2010, s. 192-206. ISBN 978-80-248-2328-7.

Elektronické dokumenty a ostatní

ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1738-1764. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>. ISSN 1211-1244.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. ČSÚ, ©2014 [cit. 2014-12-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Malý lexikon obcí České republiky 2014* [online]. ČSÚ, ©2014 [cit. 2014-12-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/publ/320199-14-r_2014

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *MOS – Městská a obecní statistika* [online]. ČSÚ, ©2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&potvrđ=Dokon%C4%8Dit+%C3%BApravy&pro_1_154=554821&cislatab=MOS+ZV01&str=tabdetail.jsp

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Statistický lexikon obcí 2013* [online]. ČSÚ, ©2013 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/4116-13-n_2013-05

EEA GRANTS. *EEA GRANTS and NORWAY GRANTS* [online]. ©2014 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://eeagrants.org/>

EEA GRANTS. *WHERE WE WORK: CZECH REPUBLIC* [online]. ©2014 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://eeagrants.org/Where-we-work/Czech-Republic>

EEA GRANTS. *WHO WE ARE: EEA GRANTS* [online]. ©2014 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://eeagrants.org/Who-we-are/EEA-Grants>

EEA GRANTS. *WHO WE ARE: NORWAY GRANTS* [online]. ©2014 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://eeagrants.org/Who-we-are/Norway-Grants>

EUROSTAT. *Cities (Urban Audit): Spatial Units* [online]. ©2014 [cit. 2014-12-16]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/city_urban/spatial_units

HRUŠKA, Lubor et al. *Socioekonomický atlas Moravskoslezského kraje*. Ostrava: ACCENDO, ©2012. 82 s. ISBN 978-80-904810-6-0. Dostupné také z: <https://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/development-newsletter/2012/rijen/c-documents-and-settings-novotnaan-plocha-oer34-dokumenty-newsletter-2012-aajen-kratka-socioekonomicka1-2-atlas-msk-socioekonomicka1-2-atlas-msk-2012.pdf>

KAŠPAROVÁ, Ludmila a Milan PŮČEK et al. *Kohézní politika: osídlení v České republice: partnerství měst a venkova*. Praha, Brno: MMR, ÚÚR, ©2010. 91 s. ISBN 978-80-903928-7-8. Dostupné také z: <http://www.mmr.cz/getmedia/d37fd154-a928-4a87-8446-289acc531344/kohezni-politika-cz-19022009.pdf>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *MMR: Operační programy 2007 – 2013* [online]. MMR, ©2014 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *MMR: Programy pro programové období 2014 – 2020* [online]. MMR, ©2014 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>

NORSKO. *EHP a Norské fondy: EHP a Norské fondy v České republice* [online]. Norské velvyslanectví v Praze, ©2013 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://www.noramb.cz/Global/SiteFolders/webpra/dokumenty/Brozura_Granty_EHP_a_Norska_WEBstr.pdf

NORSKO. *EHP a Norské fondy: Priority v ČR* [online]. Norské velvyslanectví v Praze, ©2013 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://www.noramb.cz/Global/SiteFolders/webpra/dokumenty/Rollup_WEB.pdf

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *O Ostravě: Městské obvody* [online]. ©2013 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/o-meste/mestske-obvody>

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *O Ostravě: Projekt zateplení budov EKOTERMO I s pomocí Evropské unie* [online]. ©2011 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/o-meste/aktualne/projekt-zatepleni-budov-ekotermo-i-s-pomoci-evropske-unie>

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Podnikatel / Investor: Faktografické listy Ostrava 2014* [online]. Odbor ekonomického rozvoje, ©2014 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: https://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/faktograficke-listy/faktograficke-listy/copy_of_FL2014_FINAL.pdf

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Podnikatel / Investor: Ostrava – Centrum nejrychleji rostoucího regionu České republiky* [online]. Odbor ekonomického rozvoje, ©2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <https://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/prezentace>

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Podnikatel / Investor: Projekty města Ostravy* [online]. ©2015 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/projekty-mesta-ostravy>

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Podnikatel / Investor: Revitalizace (sanace) řeky Ostravice v souvislosti s odstraněním následků důlní činnosti z minulosti* [online]. ©2015 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/projekty-mesta-ostravy/projekty-mesta-ostravy/revitalizace-sanace-reky-ostravice-v-souvislosti-s-odstranenim-nasledku-dulni-cinnosti-z-minulosti>

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Podnikatel / Investor: Snižování energetické náročnosti budov, EKOTERMO* [online]. ©2015 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/projekty-mesta-ostravy/projekty-mesta-ostravy/snizovani-energeticke-narocnosti-budov>

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Podnikatel / Investor: Snižování rizik při potenciální havárii s amoniakem v městském environmentu Ostravy* [online]. ©2015 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/projekty-mesta-ostravy/projekty-mesta-ostravy/snizovani-rizik-pri-potencialni-havarii-s-amoniakem-v-mestskem-environmentu-ostravy>

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Podnikatel / Investor: Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013* [online]. Magistrát města Ostravy, ©2003 [cit. 2014-10-01]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2005-2013/strategicky-plan-rozvoje-statutarniho-mesta-ostravy-2005-2013>

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Podnikatel / Investor: Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2009 – 2015* [online]. Magistrát města Ostravy, ©2009 [cit. 2014-10-01]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015/aktualizovany-strategicky-plan-rozvoje-statutarniho-mesta-ostravy-2009-2015>

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Podnikatel / Investor: Zpráva o plnění Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy za rok 2009* [online]. Odbor ekonomického rozvoje MMO, ©2010 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015/zprava-o-plneni-strategieho-planu-rozvoje-statutarniho-mesta>

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Podnikatel / Investor: Zpráva o plnění Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy za rok 2010* [online]. Odbor ekonomického rozvoje MMO, ©2011 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015/copy3_of_c-documents-and-settings-stasiv-plocha-doc-strategie-ostrava-monitoring-zpra-va-o-plnana-strategicka-c-ho-pla-nu-rozvoje-statuta-rnaho-masta-ostravy-za-r.-2010.pdf

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Podnikatel / Investor: Zpráva o plnění Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy za rok 2011* [online]. Odbor ekonomického rozvoje MMO, ©2012 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015/c-documents-and-settings-stasiv-plocha-doc-strategie-ostrava-monitoring-monitor_2012-zpra-va_2011.pdf

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Úřad: Klíče pro budoucnost našich dětí ve školských zařízeních města Ostravy* [online]. ©2011 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: https://www.ostrava.cz/cs/urad/magistrat/odbory-magistratu/odbor-socialnich-veci-zdravotnictvi-a-vzdelanosti/oddeleni-vzdelanosti/soubory/c-documents-and-settings-zivcakzd-plocha-publicita_web.pdf

STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. *Územně analytické podklady pro správní obvod statutárního města Ostravy: aktualizace 2014* [online]. Magistrát města Ostravy, ©2014 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://gisova.ostrava.cz/dokumenty/pruvodni_zprava_uap_2014.pdf

ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE. *ÚÚR: MONITORING MIKROREGIONŮ a jejich rozvojových dokumentů* [online]. ©2013 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=1923>

WIKIMEDIA COMMONS. *Ostrava obvody* [online]. ©2007 [cit. 2014-12-16]. Dostupné z: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f2/Ostrava_obvody.svg/1024px-Ostrava_obvody.svg.png

Seznam zkratek

B	Bezpečnost
CF	Fond soudržnosti
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DP	Dopravní projekty
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EFF	Evropský rybářský fond
EHP	Evropský hospodářský prostor
EK	Evropská komise
EMFF	Evropský námořní a rybářský fond
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	Evropský sociální fond
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
Eurostat	Statistický úřad Evropské unie
FM EHP/Norska	Finanční mechanismus Evropského hospodářského prostoru / Norska
IOP	Integrovaný operační program 2007 – 2013
IP	Investiční projekty
MD	Ministerstvo dopravy
MEK	Meziresortní komise
MF	Ministerstvo financí
MK	Ministerstvo kultury
MMO	Magistrát města Ostravy
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MO	Městský obvod Ostravy
MOB	Ministerstvo obrany
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MPVAK	Městské prostředí, volnočasové areály a kultura
MSK	Moravskoslezský kraj
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra

MZ	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NP	Neinvestiční projekty
OMO	Organizace města Ostravy
OP	Operační program
OPLZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost 2007 – 2013
OPMS	Operační program Mezinárodní spolupráce 2007 – 2013
OPNS-SE	Operační program Nadnárodní spolupráce – Střední Evropa
OPPI	Operační program Podnikání a inovace 2007 – 2013
OPPS ČR-PL	Operační program Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko 2007 – 2013
OPPS SR-ČR	OP Přeshraniční spolupráce Slovensko – ČR 2007 – 2013
OPVK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost 2007 – 2013
OPŽP	Operační program Životní prostředí 2007 – 2013
ORP	Obec s rozšířenou působností
PV	Projekty pro vzdělání
PZ	Projekty pro zaměstnanost
ROP	Regionální operační program Moravskoslezsko 2007 – 2013
RRRS	Regionální rada regionu soudržnosti
S	Sport
SF	Státní fondy: Státní fond rozvoje bydlení (SFRB), Státní fond životního prostředí (SFŽP), Státní fond dopravní infrastruktury (SFDI) aj.
SMO	Statutární město Ostrava
SO	Sociální oblast
SPR	Strategický plán rozvoje
SR	Státní rozpočet
SS	Střední stav obyvatel
VS	Veřejná správa
ŽP	Životní prostředí

Seznam tabulek, obrázků a grafů

Seznam tabulek

Tab. 2.1: Velikostní skladba měst, stav k 1. 1. 2014

Tab. 2.2: Základní míra urbanizace podle krajů, stav k 1. 1. 2014

Tab. 2.3: Střední stav obyvatel statutárního města Ostravy v letech 1971 – 2013

Tab. 2.4: Přehled programového zabezpečení regionálního rozvoje v ČR na léta 2007 – 2013

Tab. 2.5: Proces uskutečňování veřejných projektů

Tab. 3.1: Stav realizace investičních projektů

Tab. 3.2: Zaměření investičních projektů

Tab. 3.3: Finanční náročnost investičních projektů

Tab. 3.4: Úroveň externích zdrojů financování investičních projektů

Tab. 3.5: Nositelé investičních projektů

Seznam obrázků

Obr. 2.1: Prostorové úrovně města podle Urban Auditů na příkladu Dublinu

Obr. 2.2: Dvojí chápání regionálního rozvoje a regionální politika

Obr. 2.3: Městské obvody statutárního města Ostravy

Obr. 2.4: Prostorové úrovně města Ostravy

Obr. 3.1: Stav realizace investičních projektů

Obr. 3.2: Zaměření investičních projektů

Obr. 3.3: Finanční náročnost investičních projektů

Obr. 3.4: Úroveň externích zdrojů financování investičních projektů

Obr. 3.5: Nositelé investičních projektů

Seznam grafů

Graf 2.1: Skladba měst podle velikostních skupin, stav k 1. 1. 2014

Graf 2.2: Základní míra urbanizace podle krajů bez hlavního města Prahy, stav k 1. 1. 2014

Graf 2.3: Střední stav obyvatel statutárního města Ostravy v letech 1971 – 2013

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. dubna 2015

.....
Bc. Silvie Krpcová

Seznam příloh

Příloha č. 1: Velikostní skupiny obcí nad 5 000 obyvatel podle krajů, stav k 1. 1. 2014

Příloha č. 2: Přehled operačních programů ČR pro období 2007 – 2013

Příloha č. 3: Přehled operačních programů ČR pro období 2014 – 2020

Příloha č. 4: Schéma životního cyklu projektu

Příloha č. 5: Hustota zalidnění v městských obvodech statutárního města Ostravy

Příloha č. 6: Souhrn investičních projektů statutárního města Ostravy se schválenou žádostí o dotaci

Příloha č. 7: Souhrn neinvestičních projektů statutárního města Ostravy se schválenou žádostí o dotaci

Příloha č. 8: Souhrn investičních projektů podle operačních programů Evropské unie

Příloha č. 9: Souhrn investičních projektů podle operačních programů mimo Evropskou unii